

Abuzul și exploatarea sexuală online a copiilor

ANALIZA PRACTICILOR JUDICIARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Se distribuie gratuit.

Chișinău 2023

LA
STRADA
Moldova

Studiul „Abuzul și exploatarea sexuală online asupra copiilor. Analiza practicilor judiciare din Republica Moldova” a fost realizat de Centrul Internațional „La Strada” în cadrul proiectului „Consolidarea capacității Republicii Moldova în combaterea abuzului și exploatării sexuale online a copiilor” finanțat de Ambasada SUA la Chișinău.

Rezultatele studiului, interpretarea factologică, concluziile și recomandările din această publicație constituie opinia echipei de cercetare și nu reflectă în mod obligatoriu poziția Ambasadei SUA la Chișinău.

Editor:

Centrul Internațional „La Strada”

Coordonatoarea studiului:

Elena Botezatu

Autori:

Elena Cobzac

Sergiu Russu

Introducere	3
Metodologia cercetării	4
Terminologie utilizată	6
1 ANALIZA CADRULUI LEGAL NAȚIONAL PRIN PRISMA REGLEMENTĂRIILOR INTERNAȚIONALE	7
Concluzii	20
Recomandări	21
2 INVESTIGAREA ȘI URMĂRIREA PENALĂ ÎN CAZURILE DE ABUZ ȘI EXPLOATARE SEXUALĂ ONLINE ACOPIILOR	23
2.1. Modalitățile de identificare/sesizare a cazurilor de abuz sexual asupra minorilor în mediul online	26
2.2. Mijloacele de probă și procedeele probatorii specifice cazurilor de AESCO	28
2.3. Respectarea termenelor rezonabile ale investigațiilor și urmăririi penale	33
2.4. Respectarea drepturilor victimelor la etapele de investigații și urmăririi penale	35
Concluzii	40
Recomandări	41
3 EXAMINAREA JUDICIARĂ A CAUZELOR DE ABUZ ȘI EXPLOATARE SEXUALĂ ONLINE A COPIILOR	43
3.1. Termenul de judecare a cauzei	44
3.2. Protejarea copilului victimă sau martor pe parcursul procesului penal	46
3.2.1. Garanții generale și specifice în timpul procesului penal. Procedura penală și excepție de la regula publicității	46
3.2.2. Publicarea hotărârilor	47
3.2.3. Excepțiile de la regula prezenței victimei în sala de judecată	48
3.3. Hotărârile instanțelor de judecată în cazurile AESCO	50
3.3.1. Criteriile individualizării pedepselor (analiza circumstanțelor agravante și atenuante)	52
3.3.2. Pedepsele complementare stabilite în cazurile AESCO	61
3.3.3. Confiscarea specială	61
Concluzii	62
Recomandări	64

Abuzul și exploatarea sexuală online asupra copiilor este un domeniu relativ nou, puțin cercetat în Republica Moldova. Tendința de utilizare a tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) în comiterea faptelor de abuz și exploatare sexuală asupra copiilor determină noi provocări în investigarea, urmărirea penală și examinarea cauzelor în instanța de judecată. Una dintre cele mai mari dificultăți este determinată de necesitatea de a asigura respectarea interesului superior al copilului, în contextul în care faptele infracționale sunt comise în mediul virtual, iar materialele de abuz sexual al copiilor pot fi vizualizate, descărcate, distribuite de mii de abuzatori concomitent.

Adaptarea modului de operare al abuzatorilor la contextul virtual și evoluțiile constante în domeniul TIC facilitează comiterea de către abuzatori a unui spectru mai vast de infracțiuni și totodată le creează acestora posibilități de eschivare de la răspunderea legală pentru acțiunile săvârșite. Acest fapt determină necesitatea ajustării răspunsului față de cazurile de abuz și exploatare sexuală, astfel încât specialiștii din organele de drept să poată identifica timpuriu și proactiv cazurile de abuz comise în mediul online, iar sistemul de justiție să poată examina cauzele echidistant, obiectiv și imparțial, ținând cont de specificul cauzelor de abuz și exploatare sexuală online.

Practica națională judiciară în cauzele de violență sexuală a fost analizată din diferite perspective în ultimii ani, atât în vederea stabilirii nivelului de asigurare a drepturilor victimelor acestor categorii de infracțiuni în procesul penal, cât și din perspectiva corespunderii practicilor naționale la standardele internaționale, în special cele prevăzute de Convenția Consiliului Europei privind exploatarea sexuală și abuzul sexual asupra copiilor (Convenția de la Lanzarote). La fel, începând cu perioada anilor 2019-2020, un grup de experți coordonat de Centrul Internațional „La Strada” a elaborat Compendiul de norme juridice și bune practici „*Abuzul și exploatarea sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare*”¹. Compendiul reflectă cele mai recente constatări privind evoluția și tendințele fenomenului de abuz și exploatare sexuală a copiilor, atât la nivel global, cât și în Republica Moldova, analiza cadrului legal național și a standardelor internaționale ce vizează dreptul material și procesual, analiza juridico-penală a infracțiunilor ce incriminează faptele de abuz și exploatare sexuală online a copiilor și practica de calificare a faptelor, dar și analiza mecanismelor și practicilor de cooperare internațională în combaterea fenomenului infracțional.

În continuarea eforturilor inițiate în domeniu, această cercetare își propune să analizeze perspectiva practică de implementare a prevederilor cadrului legal în domeniu, în vederea determinării eficacității și corespunderii actelor normative naționale cu cele internaționale, și elaborarea unor recomandări pentru îmbunătățirea cadrului legal și răspunsului organelor de drept și justiție la abuzul și exploatarea sexuală asupra copiilor.

Sperăm că această cercetare va furniza date calitative și relevante pentru amendarea cadrului legislativ, îmbunătățirea practicilor de investigație și examinare a cauzelor, precum și asigurării protecției copiilor victime ale abuzului și exploatării sexuale online la un nivel mai înalt, pe toată durata procesului penal. De asemenea, avem convingerea că deficiențele reflectate în această cercetare vor fi luate în considerare la îmbunătățirea și uniformizarea practicilor în domeniu, precum și la formarea continuă a reprezentanților organelor de drept și justiție.

1 - Aprobare ca Instrucțiune cu caracter general prin Ordinul Procurorului General nr.80/15 din 15.10.2020;

Metodologia cercetării

Prezenta Cercetare „Abuzul și exploatarea sexuală online asupra copiilor. Analiza practicilor judiciare din Republica Moldova” și-a propus să analizeze practicile de investigare, urmărire penală și examinare judiciară ale acestor cauze.

Scopul studiului este de a constata limitările și provocările în practica curentă de investigare, urmărire penală și judecare a cauzelor de abuz și exploatare sexuală online și formularea unor recomandări în vederea soluționării acestor deficiențe. În acest scop, autorii cercetării și-au stabilit următoarele **obiective**:

- 1) Analiza cadrului legal național prin prisma standardelor internaționale în domeniul abuzului și exploatării sexuale online asupra copiilor;
- 2) Studiarea provocărilor întâmpinate în practica de investigare, urmărire penală și judiciară de până la modificările legislative operate prin Legea nr.316/2022, și perspectiva de aplicare a noilor prevederi legale în cazurile de abuz și exploatare sexuală asupra copiilor cu utilizarea TIC;
- 3) Formularea unor propuneri de îmbunătățire a practicilor de investigare, urmărire și examinare judiciară a cauzelor de abuz și exploatare sexuală online.

Pentru atingerea scopului propus au fost utilizate următoarele metode de cercetare cantitative și calitative:

- Studiarea cadrului internațional și legislației naționale și procesuale ce vizează abuzul și exploatarea sexuală online a copiilor și garanțiile procesuale ce asigură protecția drepturilor copiilor victime în procesul penal;
- Analiza surselor de date deschise, datelor statistice și altor date și cercetări realizate în domeniu și care vizează abuzul și exploatarea sexuală online a copiilor;
- Cercetarea a 96 hotărâri irevocabile ale Curții Supreme de Justiție, inclusiv hotărârile definitive ale Curților de apel și primelor instanțe emise în cauze de abuz și exploatare sexuală online a copiilor în care sunt acuzate 98 persoane, dintre care condamnați:

în baza art. 208/1 Cod penal „pornografia infantilă”
68 persoane în 65 cauze penale;

pentru concurs de infracțiuni (în baza art. 208/1, art. 171, 174, 175, 175/1, 177, 189 și 206 Cod Penal)
10 persoane în 10 cauze penale;

în baza art. 175 Cod penal „acțiuni cu caracter sexual săvârșite cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani”
19 decizii în privința a 20 persoane;

în baza art. 175/1 Cod penal „ademenirea minorului în scopuri sexuale”
1 cauză penală în privința la 1 persoană.

Hotărârile analizate au fost emise în perioada ianuarie 2018 - februarie 2023 și se referă la fapte comise din anul 2012 până în 2022.

Limitele prezentei cercetări

În vederea realizării prezentei cercetări, Centrul Internațional „La Strada” a solicitat de la Procuratura Generală accesul echipei de cercetare la unele rapoarte analitice și materiale în cauzele penale de abuz și exploatare sexuală online a copiilor în care a fost încetată urmărirea penală sau clasat procesul penal. La fel, au fost expediate demersuri și în adresa Consiliului Superior al Magistraturii privind asigurarea accesului echipei de cercetare la dosarele examinate în perioada 2013-2020, ce se referă la art. 171, art. 172, art. 173, art. 174, art. 175, art. 175/1, art. 206, art. 208/1 și art. 177 CP RM, în care este emisă o sentință definitivă și irevocabilă. Cu părere de rău, ambele solicitări au fost refuzate, fiind invocat motivul necesității de a proteja categoriile speciale de date cu caracter personal ce vizează viața sexuală a persoanei. Aceasta a determinat revizuirea metodologiei cercetării pentru a putea răspunde obiectivelor propuse, ceea ce a presupus inclusiv o durată mai îndelungată de analiză a datelor.

Totodată, realizarea cercetării a fost condiționată și de contextul legislativ și anume de elaborarea și promovarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală). În contextul în care proiectul de lege își propunea să revizuiască considerabil atât normele de drept material, cât și procesual, supuse cercetării, a fost necesară abordarea ultimelor modificări în prezentul studiu pentru a menține actualitatea cercetării. Prin urmare, odată cu aprobarea Legii nr. 316 din 17.11.2022, cercetarea curentă a fost revizuită pentru a integra noile prevederi legale și a prezenta atât provocările întâmpinate în practica de investigare, urmărire penală și judiciară de până la modificările legislative, cât și perspectiva de aplicare a noilor prevederi legale în cazurile de abuz și exploatare sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor.

Terminologie utilizată

În contextul prezentei cercetări, este utilizată următoarea terminologie:

Abuz sexual online – un termen generic care se referă atât la abuzul sexual asupra copilului facilitat de utilizarea TIC, cât și abuzul sexual al copilului comis în alt mod, dacă imaginile foto și/sau video au fost distribuite ulterior în mediul virtual.

Exploatare sexuală online – toate actele de natură abuzivă, care prin utilizarea TIC au dus la exploatarea sexuală a unui copil ori au rezultat în producerea, procurarea, vânzarea, posedarea, distribuirea sau transmiterea imaginilor sau altor materiale ce confirmă exploatarea sexuală a unui copil. Această noțiune vizează:

- Exploatarea sexuală comisă în timpul în care victima a fost conectată online (cum ar fi recrutarea, manipularea și/sau amenințarea unui copil cu scopul ca acesta să se implice în spectacole pornografice în fața unei camere web);
- Identificarea, ademenirea potențialelor victime online în vederea exploatării sexuale a acestora (indiferent de faptul dacă aceste acțiuni au fost comise online sau în mediul real);
- Distribuirea, diseminarea, importarea, exportarea, oferirea, vânzarea, posesia sau obținerea accesului cu bună știință la materiale ce reprezintă exploatarea sexuală a copilului (chiar dacă abuzul sexual care e reprezentat în acel material a fost comis în mediul real).

Material ce reprezintă abuz sexual asupra copilului – material ce reprezintă acte de abuz sexual sau organul genital al copilului. Acest termen este utilizat pentru a înlocui termenul de „pornografie infantilă”. Termenul „pornografie infantilă” continuă a fi utilizat în context legal, în special atunci când se face referire la cadrul legal național sau prevederile tratatelor internaționale. În rest, acest termen trebuie evitat, întrucât „pornografia infantilă” reprezintă copii care nu pot să-și exprime consimțământul legal pentru acte sexuale. Mai multe organizații internaționale specializate în protecția copilului de abuz și exploatare sexuală, precum și EUROPOL și INTERPOL, tind să evite termenul „pornografie infantilă” și utilizează tot mai des termenul „material ce reprezintă abuzul sexual asupra copilului” sau „material ce reprezintă exploatarea sexuală a copiilor”.

Capitolul I

ANALIZA CADRULUI
LEGAL NAȚIONAL PRIN
PRISMA REGLEMENTĂRILOR
INTERNAȚIONALE

Cadrul legal internațional ce vizează abuzul și exploatarea sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare a evoluat în ultimii ani, fiind stabilite noi linii directorii, recomandări și standarde ce vizează incriminarea acestor infracțiuni. Cel mai recent raport al Comitetului Părților la Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării și abuzului sexual, realizat în contextul celei de-a doua runde de monitorizare a implementării Convenției de la Lanzarote privind protecția copiilor împotriva abuzului și exploatării sexuale facilitate de utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare, furnizează recomandări de îmbunătățire a cadrului legal de către statele părți, ce vizează direct și Republica Moldova².

Astfel, Comitetul Părților a încurajat operarea următoarelor modificări legislative:

- Utilizarea sintagmei „material de abuz sexual asupra copilului” (MASC) în locul sintagmei „pornografie infantilă” pentru definirea materialelor în care sunt reprezentate acțiuni de abuz sexual comise asupra copiilor și/sau organele genitale ale unui copil;
- Incriminarea infracțiunii de grooming (ademenire a copiilor în scopuri sexuale), chiar și în ipoteza în care aceste fapte infracționale nu duc la o întâlnire în persoană sau la producerea de MASC;
- Incriminarea faptelor de extorcare sexuală (sextortion) comise față de copii, a acțiunilor ce vizează atât deținerea de materiale cu caracter sexual produse de către copii, cât și acțiunile de extorcare, atunci când astfel de materiale sunt folosite de către infractor pentru a forța, constrânge sau amenința copilul să furnizeze materiale suplimentare, în schimbul unor favoruri sexuale, unor câștiguri financiare sau altor beneficii.

Linii directorii privind implementarea Protocolului Opțional al Convenției privind Drepturile Copilului privind vânzarea copiilor, prostituția și pornografia cu copii³, recunoscând noile provocări în domeniul protecției internaționale a copiilor împotriva abuzului și exploatării sexuale facilitate de utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor, solicită statelor revizuirea cadrului legal național, după cum urmează:

- Legislația statelor părți trebuie să interzică oferirea, obținerea, procurarea sau furnizarea unui copil în prostituție, inclusiv prin intermediul tehnologiilor informației și comunicațiilor;
- Comitetul recomandă statelor părți să evite termenul „pornografie infantilă” și să utilizeze termeni precum „folosirea copiilor în spectacole și materiale pornografice”, „material de abuz sexual asupra copiilor” și „material de exploatare sexuală a copiilor”;
- Comitetul recomandă revizuirea infracțiunilor ce vizează materialele de abuz sexual asupra copiilor prin includerea în aceste prevederi legale și reprezentări ale copiilor inexistenți sau ale unor persoane care par a fi copii, în special atunci când astfel de reprezentări sunt utilizate ca parte a unui proces de exploatare sexuală asupra copiilor;

2 - <https://rm.coe.int/implementation-report-on-the-2nd-monitoring-round-the-protection-of-ch/1680a619c4>

3 - <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G19/268/13/PDF/G1926813.pdf?OpenElement>

- Comitetul încurajează statele părți să incrimineze acțiunile de a recruta sau de a constrânge un copil să participe la spectacole pornografice sau de a determina un copil să participe la astfel de spectacole, de a profita sau de a exploata în alt mod un copil în astfel de scopuri și de a participa cu bună știință la spectacole pornografice care implică copii.

Cadrul legal național ce vizează infracțiunile de abuz și exploatare sexuală online asupra copiilor a suferit mai multe modificări considerabile odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 316 din 17.11.2022. Printre amendamentele ce vizează cadrul legal în domeniul infracțiunilor ce vizează viața sexuală comise cu utilizarea TIC, se enumeră următoarele:

- Redefinirea noțiunii de consimțământ al victimei exprimat în cazul infracțiunilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală;
- Definirea actului sexual și acțiunilor cu caracter sexual;
- Modificarea prevederilor articolelor 175 și 175¹ CP RM;
- Modificarea prevederilor art. 177 CP RM.

Ațiuni cu caracter sexual neconsimțite

Orice alte modalități de obținere a unei satisfacții sexuale decât cele indicate la alin. (1), precum și alte acțiuni decât cele care intră sub incidența art. 173 și 287 din prezentul cod sau a art. 354 din Codul contravențional.

Art. 132² CP

Hărțuirea sexuală

Hărțuirea sexuală, adică pretinderea unui act sexual sau a unei alte acțiuni cu caracter sexual prin comportamentul fizic, verbal sau nonverbal, dacă prin aceasta se creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare, discriminatorie sau insultătoare pentru victimă, săvârșită profitând de starea de dependență a victimei sau prin amenințare, cu condiția că fapta nu întrunește elementele violului sau ale acțiunilor cu caracter sexual neconsimțite
- cu circumstanța agravantă prevăzută la alin. (2) - Aceeași acțiune săvârșită cu bună știință asupra unui minor

Art. 132 CP

Ațiuni cu caracter sexual săvârșite cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani

Hărțuirea sexuală, adică pretinderea unui act sexual sau a unei alte acțiuni cu caracter sexual prin comportamentul fizic, verbal sau nonverbal, dacă prin aceasta se creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare, discriminatorie sau insultătoare pentru victimă, săvârșită profitând de starea de dependență a victimei sau prin amenințare, cu condiția că fapta nu întrunește elementele violului sau ale acțiunilor cu caracter sexual neconsimțite

Art. 175 CP

Art. 175¹ CP

Ademenirea minorului în scopuri sexuale

Propunerea, convingerea, manipularea, amenințarea, promisiunea de a oferi avantaje sub orice formă, efectuate inclusiv prin intermediul tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor electronice, în vederea stabilirii unei întâlniri cu un minor, inclusiv prin intermediul rețelelor de comunicații electronice, cu scopul săvârșirii împotriva acestuia a oricărei infracțiuni privind viața sexuală, dacă aceste acțiuni au fost urmate de fapte materiale care conduc la o astfel de întâlnire

Art. 177 CP RM

Încălcarea inviolabilității vieții personale

Răspândirea informației cu caracter sexual, incluzând imagini și înregistrări cu conținut sexual, inclusiv prin intermediul tehnologiilor informaționale, în scop de răzbunare, ură, înjosire sau lezare a onoarei și demnității persoanei

Art. 220¹ CP RM

Îndemnul, determinarea sau înlesnirea la prestarea serviciilor sexuale online

Îndemnul, determinarea sau înlesnirea prestării de către o altă persoană a serviciilor sexuale online constând în prezentarea persoanei angajate în activități sexuale explicite sau în reprezentarea organelor sexuale, transmise ca imagini video prin intermediul tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor electronice, în scopul obținerii directe sau indirecte a unor venituri, dacă fapta nu întrunește elementele traficului de ființe umane sau ale pornografiei infantile,

În contextul ultimelor modificări legislative operate prin Legea nr. 316 din 17.11.2022, se impune revizuirea modalității de interpretare și aplicare a normelor ce incriminează infracțiunile privind viața sexuală, în raport cu infracțiunile privind abuzul și exploatarea sexuală asupra copiilor cu utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor.

*Una din infracțiunile caracteristice abuzului și exploatării sexuale a copiilor cu utilizarea tehnologiilor online, cea prevăzută de **art. 175 din Codul penal**, a fost modificată semnificativ.*

Tabelul nr.2. Redacția art. 175 din Codul penal până și după modificările operate prin Legea nr. 316/2022

art. 175 din Codul penal		
Fapta infracțională	Acțiuni perverse redacția până la 09.01.2023	Acțiuni cu caracter sexual săvârșite cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani redacția după 09.01.2023
Definiția	Acțiuni perverse săvârșite față de o persoană despre care se știa cu certitudine că nu a împlinit vârsta de 16 ani, constând în exhibare, atingeri indecente, discuții cu caracter obscen sau cinic purtate cu victima referitor la raporturile sexuale, determinarea victimei să participe ori să asiste la spectacole pornografice, punerea la dispoziția victimei a materialelor cu caracter pornografic, precum și în alte acțiuni cu caracter sexual.	Acțiunile cu caracter sexual consimțite, săvârșite cu bună știință cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani.
Consimțământul victimei	Este irelevant și nu necesită a fi stabilit.	Este obligatoriu de a fi stabilit pentru calificarea faptei în baza acestei componente de infracțiune.

Astfel, redacția actuală a legii vine cu o revizuire nu doar a denumirii infracțiunii, ci și a textului acesteia *per ansamblu*. În această ordine de idei, este necesar de punctat că infracțiunea prevăzută de art. 175 din Codul penal, în redacția de până la 09.01.2023, era aliniată la prevederile Convenției de la Lanzarote, și anume cele stipulate în art.21 - *Infracțiunile legate de participarea unui copil la spectacole pornografice* și art. 22 - *Coruperea minorilor*, fiind reflectată în **art. 175 din Codul penal** în textele:

- *discuții cu caracter obscen sau cinic purtate cu victima referitor la raporturile sexuale, determinarea victimei să participe ori să asiste la spectacole pornografice;*
- *punerea la dispoziția victimei a materialelor cu caracter pornografic, precum și în alte acțiuni cu caracter sexual.*

În literatura de specialitate a fost criticată redacția art. 175 din Codul penal, până la introducerea modificărilor care au intrat în vigoare la 09.01.2023. Critica redacției vechi asupra art. 175 s-a datorat în special ambiguității care a fost generată prin încercarea legislatorului de a ajusta norma națională la prevederile articolelor internaționale sus-indicate. Mai mult, în efortul compilării a două infracțiuni din actul internațional, s-a creat o neclaritate în delimitarea faptei infracționale prevăzute de art. 175 din Codul penal de cele prevăzute la art. 171-173 din Codul penal.

Pentru a face posibilă această delimitare, era important ca la calificarea faptei în baza art. 175 din Codul penal, să se ateste lipsa constrângerii fizice sau psihice, ori a șantajului. Respectiv, în cadrul infracțiunii prevăzute de art. 175 din Codul penal, făptuitorul săvârșește infracțiunea utilizând abuzul față de victima-copil, care nu implică coerciție.

Redacția actuală a art. 175 din Codul penal a adus o doză de claritate și a rezonat cu criticile anterioare ale mediului academic. Astfel, legislatorul a clarificat că infracțiunea prevăzută de art. 175 din Codul penal este o faptă **consimțită**.

Totuși, sintagma „**participare și asistare la spectacole pornografice**”, fapte infracționale care au fost completate la articolul discutat odată cu ratificarea de către Republica Moldova a Convenției de la Lanzarote, după operarea modificărilor **NU** a fost prevăzută în alte norme modificate, inclusiv nici la art. 132/2 din Codul penal - **Acte sexuale sau acțiuni cu caracter sexual neconsimțite** – deoarece, sunt frecvente cazurile când, abuzul și exploatarea copiilor, se realizează prin determinarea acestora să participe sau să asiste la spectacole pornografice, se realizează prin acțiuni de **înșelare** sau **decepție** a copiilor, **coruperea** acestora etc.

Astfel, pentru a înlătura omisiunea respectivă și a asigura calitatea normei penale prin caracter de previzibilitate și claritate, este binevenită completarea Codului penal cu o infracțiune suplimentară, care ar urma să se regăsească în Capitolul VII al Părții Speciale a Codului penal – *Infracțiuni contra familiei și minorilor*, consecutiv celeilalte infracțiuni, care a fost introdusă odată cu Convenția de la Lanzarote - *Recurgerea la prostituția practică de un copil* – art. 208² din Codul penal.

Novatiia legislativă necesară, care va acoperi lacuna creată după 09.01.2023, dar și formularea circumstanțelor agravante, necesită a fi preluate din textele prevăzute la art. 21 și art. 22 ale Convenției de la Lanzarote, adaptată la actele normative de tehnică legislativă națională și armonizate la textul Codului penal.

Subsidiar, incriminarea expresă a *discuțiilor sexuale* a fost găsită în legile penale din următoarele țări din UE și țări europene non-UE: Germania, Norvegia, Portugalia. **In concreto**, în legislația penală din Republica Federativă Germană, art. 176 alin. (3) din Codul penal german, din Regatul Norvegiei – art. 305 lit. a) din Codul penal norvegian, din Portugalia - art. 171 alin. (3) lit. b) din Codul penal portughez.

În context, la alin. (4) art. 176 din Codul penal german este folosită sintagma „*discuții cu caracter pornografic*”⁴. În art. 171 din Codul penal portughez este utilizată sintagma „*conversație pornografică*”⁵. Totodată, în art. 305 din Codul penal norvegian se recurge la sintagma „*cuvinte [...] care denotă un comportament ofensa-*

Una din formele infracțiunii de abuz și exploatare online a copilului, care este concepută de Convenția de la Lanzarote ca una care poate fi realizată exclusiv cu utilizarea tehnologiilor, este cea prevăzută la **articolul 175¹ din Codul penal - Ademenirea minorului în scopuri sexuale** – și a fost introdus pentru a ajusta textul legii penale la art. 23 al Convenției de la Lanzarote.

4 - https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#p1667;

5 - https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/PORTUGAL_Criminal%20Code.pdf;

6 - https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2005-05-20-28/*#*

tor sexual sau un alt comportament indecent”⁶.

Articolul 6 al Directivei 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011, privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului⁷ (în continuare Directiva) prevede că „*Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că următoarea faptă săvârșită cu intenție este pasibilă de aplicarea unei pedepse: **propunerea, efectuată prin intermediul tehnologiei informației și comunicațiilor**, de către un adult, în vederea întâlnirii unui copil care nu a ajuns la vârsta consimțământului sexual, cu scopul de a săvârși oricare dintre infracțiunile prevăzute la articolul 3 alineatul (4) și la articolul 5 alineatul (6), atunci când propunerea a fost urmată de fapte concrete de stabilire a unei astfel de întâlniri, este pasibilă de aplicarea unei pedepse cu închisoarea cu maximul de cel puțin un an.*”.

Totodată, în preambulul Directivei se indică faptul că:

„Ademenirea copiilor în scopuri sexuale constituie o amenințare cu caracteristici specifice în contextul internetului, întrucât acesta oferă utilizatorilor un anonimat fără precedent, deoarece aceștia au posibilitatea de a-și ascunde identitatea reală și caracteristicile personale, cum ar fi vârsta. În același timp, statele membre recunosc importanța combaterii, de asemenea, **ademenirii copiilor în afara contextului internetului, în special în cazul în care o astfel de ademenire nu se realizează prin utilizarea tehnologiei informațiilor și comunicațiilor**. Statele membre sunt încurajate să incrimineze acel comportament prin care ademenirea copilului pentru a întâlni infractorul în scopuri sexuale are loc în prezența sau în apropierea copilului, de exemplu, **sub forma unor acte preparatorii speciale, a tentativei de a comite infracțiunile menționate în prezenta directivă sau ca o formă specială de abuz sexual**. Indiferent de soluția juridică aleasă pentru a incrimina ademenirea offline, statele membre ar trebui să se asigure că pun sub urmărire penală autorii acestor infracțiuni într-un fel sau altul.”

Prin urmare, ținând cont de cele expuse precum și de comentariul explicativ al Convenției de la Lanzarote⁸, care subliniază opinia că ademenirea minorilor în scopuri sexuale, în sensul dezvoltat de autorii actului internațional, a ținut cont de realizarea faptei anume cu utilizarea tehnologiilor informaționale, propunem a reglementa că faptele expuse la art. 175/1 din Codul penal, care se realizează în afara mediului cibernetic, urmează a fi calificate ca pregătire sau, după caz, tentativă de infracțiune prevăzută la art. 171-172 din Codul penal.

Din numărul dosarelor pornite pe cazuri de abuz și exploatare sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor online iese în evidență cea mai răspândită formă a acestor categorii de crime, și anume – **pornografia infantilă**.

7 - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0093&from=SK>;

8 - pct.159 al Comentariului explicativ al Convenției de la Lanzarote, versiunea în limba rusă la

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168046e1e0>;

Deși subiectul privind termenul „*pornografie infantilă*” a fost deseori discutat în lucrările tematice privind această categorie de infracțiune, totuși, anumite aspecte sunt necesar de subliniat și în lucrarea respectivă, pentru a pune în lumină anumite carențe și a propune unele soluții.

În context, termenul menționat este adesea utilizat în legislația națională, care a preluat denumirea din tratatele internaționale. Totodată, recomandările experților internaționali care au fost precitate îndeamnă înlocuirea termenului „*pornografie infantilă*” cu expresia „*materiale privind abuzul sexual asupra copilului*”⁹, deoarece descrie mai adecvat adevărata natură a abuzului față de copiii victime, abuzuri pe care copiii nu le pot consimți niciodată¹⁰.

Mai mult, utilizarea termenului de „*pornografie infantilă*” are potențialul de a califica materialul ca pe o formă acceptabilă din punct de vedere legal, fiindu-i atribuit un subgen acceptabil al pornografiei obișnuite/adulte, *pe când MASC reprezintă dovezile fotografice sau video ale unui act criminal comis împotriva copiilor*¹¹.

Astfel, schimbările în materie de terminologie sunt argumentate prin necesitatea de a delimita abuzul sexual asupra copiilor, ce mereu presupune lipsa unui consimțământ al copilului de a se implica în acțiuni cu caracter sexual, de actele sexuale sau acțiunile cu caracter sexual consimțite.

De notat că termenul de „*pornografie infantilă*” contribuie la normalizarea agresiunii sexuale asupra copiilor:

- infractorii folosesc MASC, pentru a desensibiliza publicul față de impactul acțiunilor lor înainte de săvârșirea unei infracțiuni sexuale sau pentru a „repetă mental” abuzul;
- infractorii folosesc MASC, pentru a „ademeni/acosta” copiii-victime în pregătirea pentru infracțiuni sexuale împotriva lor;
- imaginile normalizează faptul că alți copii sau tineri „fac aceste lucruri”, iar existența MASC face mai ușor pentru un infractor să forțeze victimele la contact sexual.

Totodată, având în vedere definițiile formulate pentru *pornografie infantilă* la articolul 9 § 2 din Convenția de la Budapesta, cât și în articolul 3 lit. (c) din Directivă, se disting trei ipoteze:

- 1. Când copilul este obiectul materialelor pornografice** (art. 9 §2 lit. (a)) al Convenției de la Budapesta și articolul 3 §(i) și (ii) din Directivă;
- 2. Când o persoană adultă este obiectul materialelor pornografice**, cu condiția ca persoana adultă să fie reprezentată în calitate de minor (art. 9 §2 lit. (b)) al Convenției de la Budapesta și art. 3 lit.(c) §(iii) din Directivă;
- 3. Când obiectul materialelor pornografice nu îl reprezintă un copil real, ci sunt imagini realiste ale unui copil implicat într-un comportament sexual explicit sau imagini realiste ale organelor sexuale ale unui copil, cu scop sexual** (art. 9 § 2 lit. (c)) al Convenției de la Budapesta și art. 3 lit. (c) din Directivă.

În altă ordine de idei, potrivit art. 208¹ din Codul penal, „*Pornografia infantilă înseamnă producerea, distribuirea, difuzarea, importarea, exportarea, oferirea, vinderea,*

---

9 - Ghidul de la Luxemburg, nota - 10, la pag. 36-37;

10 - Janis Wolak, și colab., Posesorii de pornografie infantilă arestați în infracțiuni legate de internet: Constatări ale Studiului Național de Victimizare On-line Juvenile vii, n.1 dosar la ICMEC;

11 - Carissa Byrne Hessick, Redefinirea Legii privind Pornografia Infantilă: infracțiunea, limbajul și consecințele sociale, 2016, la <https://books.google.md/books?id=3pU5DAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ro#v=onepage&q&f=false>;

procurarea, schimbarea, folosirea sau deținerea de imagini sau alte reprezentări ale unui sau mai mulți copii implicați în activități sexuale explicite reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate de manieră lascivă sau obscenă, inclusiv în formă electronică.”

Prin urmare, din textul art. 208¹ din Codul penal reiese că expresia „**imaginile sau alte tipuri de reprezentări ale copiilor implicați în activități sexuale**” denotă existența unor materiale pornografice, care, realmente, reflectă minori, angajați în activități sexuale explicite, reale sau simulate.

În doctrina juridică¹² cuvântul „*simulat*” din dispoziția art. 208¹ din Codul penal nu vizează minorul ca atare, ci activitatea sexuală în care este angajat acesta.

Adică, minorul este redat ca fiind unul real, în timp ce *activitatea sexuală în care este implicat minorul este redată ca fiind una simulată*.

Astfel, sesizăm omisiunea legiuitorului de a specifica expres și ultimele două ipostaze enumerate supra cu referire la pornografia infantilă - *persoana adultă reprezentată în calitate de minor și imagini realiste, deși nu reprezintă o persoană reală, dar sunt imagini realiste ale unui copil implicat într-un comportament sexual*, în dispoziția normei penale ce incriminează pornografia infantilă, deși instrumentele juridice internaționale deosebesc aceste acțiuni.

În concluzie, prima deficiență la componența de infracțiune - pornografie infantilă este definiția acesteia așa cum este formulată în redacția actuală a Codului penal, care nu acoperă toate ipotezele învederate la art. 9 al Convenției de la Budapesta și art. 20 al Convenției de la Lanzarote. Pentru a înlătura această deficiență, este judicios de completat Capitolul XIII din Partea Generală a Codului penal cu definiția - Materialului privind abuzul sexual asupra copilului, iar ca sursă de inspirație pentru legislator poate fi propusă Decizia cadru nr. 2004/68/JAI a Consiliului Uniunii Europene, care prevede o definiție a pornografiei infantile, și anume că „pornografie infantilă” înseamnă orice material pornografic reprezentând în mod vizual:

(I) un copil care participă în mod real la un comportament sexual explicit sau este supus unui asemenea comportament, inclusiv expunerea obscenă a părților genitale sau a regiunii pubiene a unui copil sau

(II) o persoană reală care pare a fi un copil și care participă sau este supus la comportamentul prevăzut la punctul (i) sau

(III) imagini realiste ale unui copil care nu există și care participă sau este supus la comportamentul prevăzut la punctul (i).”

---

12 - S. Copețchi, Obiectul infracțiunii de pornografie infantilă: analiza gradului de compatibilitate între prevederile naționale, internaționale și cele din legislațiile unor state străine, <https://juridicemoldova.md/14108/obiectul-infracțiunii-de-pornografie-infantila-analiza-gradului-de-compatibilitate-intre-prevederile-nationale-internationale-si-cele-din-legislatiile-unor-state-straine.html>;

Meditând asupra denominației infracțiunii – Pornografie infantilă și prin prisma tehnicii legislative, observăm că și la acest aspect **există mari rezerve**, deoarece redacția actuală a legii **contravine cu art. 14 din Codul penal** – Noțiunea de infracțiune – care definește infracțiunea ca o *faptă* și nu ca un obiect.

În această ordine de idei, analiza normei prevăzute la art. 208/1 din Codul penal ne aduce la concluzia că nu este suficientă substituirea noțiunii – „Pornografie infantilă” cu „Material privind abuzul sexual asupra copilului”, ci este necesară și descrierea faptei prejudiciabile care constituie latura obiectivă a infracțiunii la aceasta, fiind propus verbul – circulație, utilizat de legiuitor în mod similar la infracțiunea prevăzută la art. 217¹ din Codul penal – „*Circulația ilegală a drogurilor (...)*”.

Una din opțiuni de modificare a denumirii infracțiunii ar fi -

Art. 208¹ - Circulația materialelor privind abuzul sexual asupra copilului.

Cu referire la individualizarea faptelor infracționale legate de circulația MASC, la care considerăm că în timp urmează să evolueze norma penală din mai multe motive, printre care ar fi cel că redacția actuală a legii aliniază făptuitorii care produc și vând MASC, cu cei care posedă informații cu astfel de conținut. Mai mult, sunt percepuți similar persoanele care săvârșesc infracțiuni față de copii de la 16 până la 18 ani, cu făptuitorii care comit aceste fapte cu minorii sub vârsta de 10 ani. Totodată, aceeași abordare o vor avea și persoanele care comit infracțiuni unde MASC constituie imagini ale unui copil nud și cei care pun în circulație materiale care implică violență, bestialitate, zoofilie etc.

Revenind la practica internațională, putem da un exemplu a unei abordări calculate și echilibrate a legislatorului german, care la §184b din Codul penal a definit pornografia infantilă în următoarea formă:

„§ 184b. Diseminarea, dobândirea și posesia de materiale pornografice cu copii

(1) Se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 5 ani persoana care

1. diseminează un material pornografic cu copii sau îl face accesibil publicului; materialul pornografic cu copii este materialul pornografic (§ 11 alin. 3) care are ca obiect:

- a) acte sexuale ale, asupra sau în fața unui copil care nu a împlinit vârsta de 14 ani (copil),
- b) redarea unui copil complet sau parțial dezbrăcat într-o poziție corporală care expune organele sexuale într-un mod nenatural sau
- c) redarea în mod provocator din punct de vedere sexual a organelor genitale dezgolite sau a posteriorului dezgolit al unui copil,

2. încearcă de la o persoană un material pornografic cu copii care redă o scenă reală sau realistă,

3. produce un material pornografic cu copii care redă o scenă reală sau
4. produce, procură, furnizează, păstrează stocuri, oferă, solicită sau încearcă să importe sau să exporte acest material în scopul de a-l utiliza sau a utiliza părți din acesta, în înțelesul dispozițiilor punctului 1 sau 2 sau ale § 184d alin. 1 teza 1, sau de a facilita altei persoane o astfel de utilizare, dacă fapta nu este pedepsită conform punctului 3.

(2) În cazurile prevăzute la alin. 1 dacă făptuitorul acționează ca îndeletnicire sau ca membru al unui grup infracțional constituit în scopul săvârșirii de fapte penale și dacă materialul redă, în cazurile prevăzute la alin. 1 punctele 1, 2 și 4, o scenă reală sau realistă, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 10 ani.

(3) Persoana care încearcă să își procure sau care deține un material pornografic cu copii care redă o scenă reală sau realistă se pedepsește cu închisoarea de până la 3 ani sau cu amendă.

(4) Tentativa se pedepsește; aceasta nu se aplică pentru faptele prevăzute la alin. 1 punctele 2 și 4, precum și la alin. 3.

(5) Alin. 1 punctul 2 și alin. 3 nu se aplică faptelor care servesc în mod exclusiv îndeplinirii legale a următoarelor:

1. misiuni de stat,
2. misiuni care rezultă din acordurile încheiate cu o entitate de stat competentă sau
3. obligațiile de serviciu sau profesionale.

(6) Bunurile la care se referă fapta penală prevăzută la alin. 1 punctul 2 sau 3 sau alin. 3 vor face obiectul măsurilor de confiscare. Dispozițiile § 74a sunt aplicabile.

Din analiza normei penale străine propuse spre comparație cu norma autohtonă devine evident că legislația Republicii Moldova este foarte întârziată în dezvoltare, iar, în consecință, și în asigurarea protecției corespunzătoare a copiilor de fenomenele infracționale de abuz și exploatare sexuală a copiilor în mediul online.

Mai mult, norma prezentată, legislatorul german fiind luat ca și exemplu, nu este unică. Este necesar a fi trecute în revistă și alte articole din actul analizat, menite să facă diferența între copii și tineri (potrivit legislației germane sunt cei cu vârsta până la și după 14 ani), facilitarea accesului la aceste materiale, adică acele persoane care asigură conexiunile potențialilor făptuitori cu acest tip de materiale, dar și așa numiții „clienți”, care urmăresc spectacolele pornografice în care sunt antrenate copii.

§ 184c. Diseminarea, dobândirea și posesia de materiale pornografice cu tineri;
§ 184d. Facilitarea accesului la conținuturi pornografice prin intermediul radioului sau mijloacelor de comunicație prin internet; accesarea conținuturilor pornografice cu copii sau tineri prin intermediul mijloacelor de comunicație prin internet;
§ 184e. Organizarea și frecventarea reprezentațiilor pornografice cu copii și tineri.

Din normele penale indicate supra, am pune în evidență ultima care ține să tragă la răspundere, în special, pe cei care accesează în calitate de clienți aceste „servicii” de reprezentații pornografice cu copii și tineri.

În continuarea acestei remarci este util de reamintit și aprecierile Curții Constituționale expuse în Decizia nr. 36/2018, potrivit căreia **„din moment ce lipsește un contact fizic, asemenea acțiuni, i.e. prestarea serviciilor sexuale online, nu intră sub incidența noțiunii de „prostituție”, ci a celei de pornografie”**, dar primordial această prevedere va asigura protecția copiilor de utilizatorii serviciilor sexuale online prestate de un minor.

În context, aprecierile citate determină necesitatea introducerii răspunderii nu doar pentru persoanele care organizează prestarea serviciilor sexuale de către minori, care potrivit practicii judiciare sunt calificate ca trafic de copii, ci și a celor care beneficiază de aceste servicii online - așa numiții „clienți”.

Necesitatea instituirii răspunderii pentru asemenea fapte va realiza efectiv unul din postulatele actelor internaționale și naționale de combatere a exploatării sexuale a copiilor, sancționarea persoanelor care accesează asemenea servicii.

În ce privește înăsprirea pedepselor, se va asigura realizarea efectivă a prevederilor art. 33 al Convenției de la Lanzarote – „Prescripția, faptul că această crimă este o formă de exploatare sexuală a copiilor, fiind potrivit tratatelor internaționale de referință una din cele mai grave forme de exploatare.”

O altă faptă infracțională prevăzută de Codul penal, ca răspuns la ratificarea Convenției de la Lanzarote pe subiectul exploatării sexuale a copiilor, este și art. 208² din Codul penal - *Recurgerea la prostituția practică de un copil*¹³, care este prevăzută de art. 19 alin. (1) lit. (c) al Convenției de la Lanzarote.

Astfel, din practica de urmărire penală și cea judiciară, infracțiunea prevăzută la art. 208² din Codul penal se realizează în afara mediului online. Însă, de cele mai dese ori, făptuitorii utilizează tehnologiile informaționale și de comunicare pentru a stabili victimele, a organiza întâlniri, a efectua achitări etc.

---

13 - Art.208/2 introdus prin Legea nr. 73 din 12.04.2012, în vigoare 25.05.2012;

În această ordine de idei analiza juridico-penală a infracțiunii a fost determinată de cromatica spectrului de infracțiuni de abuz și exploatare sexuală a copiilor, pentru care răspunsul efectiv poate fi asigurat doar prin abordarea comprehensivă a acestora. Astfel, urmare a analizelor efectuate considerăm necesar de exclus din definiția infracțiunii comentate sintagma „o persoană despre care se știa cu certitudine că nu a atins vârsta de 18 ani”.

Această eliminare va armoniza legislația națională cu practicile internaționale privind una din cele mai periculoase forme de exploatare sexuală a copiilor. Concepția acestei modificări va valorifica viziunea mai multor experți internaționali pe domeniul exploatării sexuale a copiilor, privind așa numitul turism sexual, în care persoanele sunt în căutarea victimelor-copii pentru realizarea abuzurilor și actelor de exploatare sexuală. De către experți a fost punctat că acest fenomen este propriu țărilor slab dezvoltate și celor în curs de dezvoltare. Deseori persoanele, care sunt în căutarea acestor tipuri de „servicii”, evită răspunderea penală invocând necunoașterea limbii a țării unde se află, dar și a legislației naționale.

În aceste împrejurări, este foarte reprobabil ca aceste persoane, invocând sintagma prevăzută în actul legislativ, pretinzând că nu cunoștea vârsta copilului, să evite răspunderea pentru această categorie de infracțiune. Mai mult, din cauza vârstei, minorii deseori nu conștientizează consecințele tuturor acțiunilor și deciziilor lor, în contrapondere cu profilul beneficiarului (clientului), care deliberat acționează în deciziile lui.

Astfel, considerăm că persoanei care cere astfel de servicii, conștientizând natura faptei pe care o săvârșește¹⁴, trebuie să îi revină și obligația de a se preocupa de vârsta prestatorului de servicii. Această acțiune nu poate fi pusă în sarcina minorului și a terților, ci a celui care accesează aceste servicii, ținând cont inclusiv de principiul respectării **interesului suprem al copilului**¹⁵.

În context, sarcina clarificării vârstei minorului este necesar de a fi pusă pe seama făptuitorului, care comite conștient fapte delictuale și, ținând cont că există riscul exploatării sexuale a unui copil, ar trebui să se intereseze de acest aspect pentru excluderea oricăror posibile situații de natură să lezeze drepturile victimei minore.

---

14 - În situația când serviciile sunt prestate de o persoană adultă, atunci beneficiarul de aceste servicii va răspunde potrivit prevederilor art.89 alin.(2) din Codul contravențional;
15 - art.9 al Convenției ONU cu privire la drepturile copilului;

- 1.** Analiza juridico-penală a infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală online a copiilor și analiza de drept comparat scoate în evidență faptul că legislația Republicii Moldova este foarte întârziată în dezvoltare, iar în consecință, și în asigurarea protecției corespunzătoare a copiilor de fenomenele infracționale de abuz și exploatare sexuală a copiilor în mediul online.
- 2.** Prin Legea nr. 316 din 17.11.2022 au fost operate modificări considerabile în norma art. 175 din Codul penal, prin care a fost exclusă sintagma – „*participare și asistare la spectacole pornografice*”, fapte infracționale prevăzute de Convenția de la Lanzarote. Aceste fapte nu sunt prevăzute în normele modificate, dar nici la art. 132/2 din Codul penal – „*Acte sexuale sau acțiuni cu caracter sexual neconsimțite*”, creând o lacună legislativă în raport cu prevederile prevăzute la art. 21 și art. 22 din Convenția de la Lanzarote.
- 3.** Termenul de - *pornografie infantilă* necesită a fi înlocuit cu expresia – „*materiale privind abuzul sexual asupra copilului*”, pentru a descrie mai adecvat faptul că abuzul sexual față de copiii victime are loc mereu prin exploatare, pentru care aceștia nu-și pot exprima consimțământul niciodată. Modificarea cadrului legislativ prin revizuirea denumirii infracțiunii este în corespundere atât cu standardele internaționale stabilite prin Ghidul Luxemburg, cât și ultimelor tendințe ale țărilor din UE de revizuire a denumirii acestor infracțiuni. Modificările operate la art. 208/1 din Codul penal, pe lângă substituirea noțiunii de „*Pornografie infantilă*” cu „*Material privind abuzul sexual asupra copilului*” trebuie să includă și descrierea faptei prejudiciabile care constituie latura obiectivă a infracțiunii la aceasta.
- 4.** Legislația actuală nu incriminează acțiunile beneficiarilor de servicii sexuale online, chiar dacă acestea sunt furnizate de minori, fiind incriminată doar recurgerea la prostituția practică de un copil (art. 208² CP), ceea ce nu corespunde Liniilor Directorii ale Comitetului ONU pentru drepturile copilului privind implementarea Protocolului Opțional al Convenției privind Drepturile Copilului privind vânzarea copiilor, prostituția și pornografia cu copii.
- 5.** Sintagma „o persoană despre care se știa cu certitudine că nu a atins vârsta de 18 ani” din dispoziția art. 208/2 din Codul penal este una contrară principiului respectării interesului suprem al copilului. Este foarte reprobabil ca persoanele care beneficiază de servicii sexuale, invocând sintagma prevăzută în actul legislativ că nu cunoștea vârsta copilului, să evite răspunderea pentru această categorie de infracțiune. Mai mult, din cauza vârstei, minorii deseori nu conștientizează consecințele tuturor acțiunilor și deciziilor lor, în contrapondere cu profilul beneficiarului (clientului), care deliberat acționează în deciziile lui. Prin urmare, sarcina clarificării vârstei minorului ar trebui pusă pe seama făptuitorului care conștient comite fapte delictuale, ținând cont că există riscul exploatării sexuale a unui copil, ar trebui să întreprindă toate acțiunile pentru excluderea cazurilor de încălcare a drepturilor victimei minore.

- 1.** Analiza, elaborarea și adoptarea pentru legislația națională a definiției - „Materiale privind abuzul sexual asupra copilului”, care va substitui noțiunea și definiția actuală – „Pornografie infantilă” și care va însuma toate dispozițiile de la art. 9 al Convenției de la Budapesta și art. 20 al Convenției de la Lanzarote;
- 2.** Elaborarea redacției noi a art. 208¹ din Codul penal, care să alinieze norma națională la cele mai evaluate norme ale țărilor Uniunii Europene, ținând cont de vârsta victimelor, categoriile de acțiuni ale făptuitorilor, dar și forma abuzului care este înfățișat în MASC;
- 3.** Verificarea corespunderii redacției actuale a Codului penal cu prevederile art. 21 - Infracțiunile legate de participarea unui copil la spectacole pornografice și art. 22 - Coruperea minorilor ale Convenției de la Lanzarote și eventuala elaborare a unei norme penale, care să înlăture lacunele referitor la incriminarea faptelor de asistare sau participare a minorilor la spectacole pornografice;
- 4.** Dezvoltarea instrumentelor penale necesare pentru urmărirea penală a persoanelor care utilizează serviciile sexuale online prestate de un copil, ce constau în prezentarea copilului implicat în activități sexuale explicite sau în reprezentarea organelor sexuale, prin intermediul tehnologiilor informației și/sau comunicațiilor electronice;
- 5.** Adaptarea amendamentelor și completărilor la Codul penal, pentru asigurarea organelor de drept cu instrumente utile și eficiente de contracarare a infracțiunilor discutate și compilarea modificărilor într-un proiect de lege, care urmează a fi supus procedurilor de avizare, dezbateri publice și aprobare de Parlament.

Capitolul II

ASPECTE PRACTICE ÎN
INVESTIGAREA ȘI
URMĂRIREA PENALĂ A
CAZURILOR DE ABUZ ȘI
EXPLOATARE SEXUALĂ
ONLINE A COPIILOR

Rolul principal al urmăririi penale în cazurile infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală comise asupra copiilor, cu utilizarea tehnologiilor, în mediul online, este protejarea victimei și asigurarea îmfăptuirii justiției. Astfel, calitatea și legalitatea acțiunilor urmăririi penale de acumulare și conservare a probelor, identificarea făptuitorului, calificarea faptei comise, pregătirea și prezentarea cauzei în instanța de judecată este indispensabilă scopului principal în lupta împotriva AESCO de prevenire a răspândirii pornografiei infantile prin depistarea și condamnarea infractorilor la pedepse care descurajează comiterea repetată a infracțiunilor de către aceștia și alte persoane.

Respectarea strictă a procedurii în cadrul unei cauze penale este o obligațiune a reprezentanților organului de urmărire penală, procurorului, iar încălcarea acesteia duce la nulitatea relativă sau absolută a actelor efectuate, fapte ce duc la încălcarea dreptului victimei la un proces echitabil, stipulat în art. 6 CEDO. În hotărârile sale, CEDO a constatat că Statele au obligația pozitivă care le incumbă în temeiul articolului 3 al Convenției de a aplica prevederile legale penale care pedepsesc efectiv abuzurile și exploatarea sexuală prin intermediul unei cercetări și urmăririi penale eficiente, stabilind un șir de garanții generale și specifice procesului penal în cazurile AESCO.

Astfel, în hotărârea N.C. c.Turciei CEDO a constatat, că este important ca Statele să aibă în vigoare și să salveze mărturiile copilului, în special în timpul anchetei preliminare, fiind aplicabile reguli mai puțin stricte privind depunerea de mărturie sau alte măsuri prietenoase copiilor, astfel de măsuri nu ar trebui să diminueze în sine valoarea acordată mărturiei sau probelor unui copil. În special, Curtea a indicat că obligațiunea Statului de a proteja efectiv drepturile copilului victimă a abuzului sexual constă în aplicarea de proceduri prietenoase și sensibile pentru copii în faza de urmărire penală cum ar fi: asigurarea asistenței juridice, psihologice, reducerea numărului de interviuri, declarații, audieri, excluderea audierii încrucișate - confruntării cu bănuitul/învinuitul, excluderea adresării întrebărilor denigratoare, umilitoare sau neadecvate, care pot leza integritatea personală a copilului victimă sau martor ca parte a vieții private și pot duce la încălcarea art. 8 CEDO.

Respectarea strictă a procedurii penale, a drepturilor și intereselor victimelor minore ale infracțiunilor AESCO, în cadrul urmăririi penale, este o obligațiune a reprezentanților organului de urmărire penală, procurorului, încălcarea căreia duce la nulitatea relativă sau absolută a actelor efectuate. Aceste fapte condiționează încălcarea dreptului victimei la un proces echitabil (art.6 CEDO), a valorilor protejate de art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) și art. 8 (dreptul la respectarea vieții private) din CEDO.

În hotărârile sale, CEDO a constatat că Statele au obligația pozitivă, care le incumbă în temeiul articolului 3 al Convenției, de a aplica prevederile legale penale care pedepsesc efectiv abuzurile și exploatarea sexuală. Aceste prevederi urmează a fi aplicate în practică prin intermediul unei cercetări și urmăririi penale efective, stabilind un șir de garanții generale și specifice procesului penal în cazurile AESCO, evidențiind că abuzul și agresiunea sexuală gravă constituie un tratament care intră în domeniul de aplicare al articolului 3 din Convenție, iar aceste infracțiuni implică, de obicei, valori fundamentale și aspecte esențiale ale „vieții private” în sensul articolului 8.

Astfel, în cauza N.Ç. împotriva Turciei (cererea cu nr. 40591/11, hotărârea din 9 februarie 2021), Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a constatat încălcarea **articolelor 3 (interzicerea torturii, a pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante) și 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie)** din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Judecătorii Curții au opinat că **comportamentul autorităților din Turcia este incompatibil cu obligația pozitivă de a proteja minorul care a fost victima exploatării și abuzului sexual, evidențiind că este important ca Statele să aibă în vigoare și să salveze mărturiile copilului;** în special în timpul anchetei preliminare, fiind aplicabile reguli mai puțin stricte privind depunerea de mărturie sau alte măsuri prietenoase copiilor, care nu ar trebui să diminueze în sine valoarea acordată probelor și/sau mărturiei unui copil. În special, Curtea a indicat că **obligațiunea Statului de a proteja efectiv drepturile copilului victimă a abuzului sexual constă în procedurile prietenoase și sensibile pentru acesta în faza de urmărire penală, cum ar fi asigurarea asistenței juridice, psihologice, reducerea numărului de interviuri, declarații, audieri, excluderea audierii încrucișate - confruntării cu bănuitul/învinuitul, excluderea adresării întrebărilor denigratoare, umilitoare sau neadecvate.** Or, reconstituirea inutilă a violului, împreună cu examinările medicale repetate (excesive, inexplicabile și nejustificate, adesea extrem de intruzive), lezează integritatea și demnitatea victimei minore, depășind nivelul inerent de suferință. În viziunea Curții, procedurile aplicate au constituit o ingerință inacceptabilă asupra integrității fizice și psihologice a reclamantului.

Pentru justițiarilor din Republica Moldova contracararea infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală comise asupra copiilor, cu utilizarea tehnologiilor, în mediul online, reprezintă un subiect care o perioadă îndelungată a fost situat pe un plan secundar. În pofida modificărilor legislative operate urmare a ratificării Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, capacitatea de identificare și investigare a acestor cazuri se constată a fi una redusă. Aceasta se confirmă prin datele statistice prezentate în rapoartele anuale ale Procuraturii și Ministerului Afacerilor Interne¹⁶, în care numărul infracțiunilor discutate, în raport cu alte categorii de crime, este unul net inferior și în contradicție cu amploarea fenomenului constat în urma analizelor realizate în domeniu.

Cu toate acestea, în ultimii șapte ani se observă creșterea numărului de cazuri înregistrate pe fapte de abuz și exploatare a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare, dar și a manifestărilor acestor crime. Datele prezentate în Tabelul nr. 1 indică despre o creștere constantă a infracțiunilor înregistrate privind fenomenul exploatării sexuale online asupra copiilor și o diversificare a categoriilor de infracțiuni comise în perioada 2019-2022, comparativ cu datele înregistrate în perioada 2016-2018.

---

16 - Rapoarte accesibile în sursele deschise de informații - a se accesa www.politia.md sau www.procuratura.md;

Tabelul nr.1. Numărul cauzelor penale pornite în domeniul de contracarare a infracțiunilor privind exploatarea sexuală online a minorilor, conform datelor furnizate de PG

Infracțiuni din Codul penal	Cauzele penale pornite în domeniul de contracarare a infracțiunilor privind exploatarea sexuală online a minorilor							
	anul 2016	anul 2017	anul 2018	anul 2019	anul 2020	anul 2021	anul 2022	Total
art. 175 ¹ CP	0	4	7	4	3	11	7	36
art. 206 CP	1	2	3	5	8	10	9	41 ¹⁷
art. 208 ¹ CP	29	38	25	39	45	40	39	255
art. 208 ² CP	1	0	0	1	0	2	2	6

2.1. Modalitățile de identificare/sesizare a cazurilor de abuz sexual asupra minorilor în mediul online

Potrivit art. 1 alin. (1) din Codul de procedură penală, procesul penal se consideră început din momentul sesizării sau autosesizării organului competent despre pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni. Astfel, pentru declanșarea procesului penal și, ca urmare pentru începerea activității organelor de urmărire penală, în toate cazurile, organele competente urmează să fie înștiințate conform surselor prevăzute de art. 262 și art. 273 din Codul de procedură penală despre săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de Codul penal.

Analizând cauzele penale din categoria AESCO, constatăm că în toate cazurile legate de copierea, distribuirea și folosirea materialelor de pornografie infantilă care au avut loc fără contact cu victima, urmărirea penală a fost pornită având la bază procesele verbale privind constatarea infracțiunii, întocmite de organul de constatare. În practica ofițerilor Direcției Investigații Infracțiuni Informatice (în continuare DIII) nu au fost înregistrate cazuri de autodenunțare cu privire la săvârșirea unei infracțiuni din categoria abuzului sau exploatării sexuale a copiilor online. În schimb, de mai multe ori, au fost constatate infracțiuni noi în cadrul desfășurării urmăririi penale deja pornite. Asemenea cazuri au avut loc pe parcursul cercetării infracțiunilor de grooming sau trafic de copii, fiind descoperite probe de comitere a infracțiunilor de pornografie infantilă. În cadrul unei alte cauze penale, pornite potrivit art. 208/1 Cod penal, în timpul efectuării percheziției la domiciliul suspectului au fost depistate substanțe narcotice interzise în circuitul civil.

17 - Datele statistice relevă doar cauzele penale în care copiii au fost exploatați prin intermediul tehnologiei informației și comunicațiilor;

În cauzele:

-nr.1ra-2064/21 în privința lui V. în baza art. 164 alin. 2) lit. c), 171 alin. 2) lit. b), 208/1 CP,
-nr.1ra-162/21 în privința lui M. în baza art. 171 al. 2 lit. b), 177 al. 2 lit. a) și 208/1 CP,
-nr.1ra-702/2019 în privința lui D. în baza art. 206 alin. 3) lit. b), 208/1 CP,
-nr.1ra-942/2022 în privința lui U. în baza art. 171 alin. 3) lit. b) și 208/1 CP, **infracțiunile de pornografie infantilă (art. 208/1 CP) – au fost constatate în rezultatul activităților desfășurate cu privire la alte infracțiuni cu caracter sexual, în rezultatul perchezițiilor efectuate.**

În cauzele:

nr.1ra-995/2021 în privința lui P. în baza art. 175 CP,
nr.1-302/2022 în privința lui A. în baza art. 208/1 CP,
nr.1ra-1462/2021 în privința lui S. în baza art. 208/1 CP, **procesele penale au fost pornite la plângerea victimei.**

În cauzele:

-nr.1ra-356/22 în privința lui B. în baza art. 208/1 CP,
-nr.1ra-614/22 în privința lui V. în baza art. 208/1 CP,
-nr.1ra-1082/2022 în privința lui P. în baza art. 208/1 CP, **procesele penale au fost pornite în rezultatul autosesizării și constatării infracțiunii de către organul de urmărire penală, în baza informațiilor OIPC INTERPOL.**

Un alt aspect problematic identificat este pornirea urmăririi penale în lipsa plângerii victimei. Conform prevederilor legislative în vigoare pînă la 09.01.2023, în cazurile de hărțuire sexuală, urmărirea penală putea fi pornită numai în baza unei plângeri prealabile a victimei. Mai mult, era stabilit faptul că la împăcarea părții vătămate cu bănuitul, învinuitul, inculpatul, în cazurile de hărțuire sexuală, urmărirea penală încetează. În contextul analizelor anterioare există consensul că, în cazul copiilor, calificarea faptei potrivit art. 173 din Codul penal, urmează a fi realizată ca excepție, în situația în care, nu există alte componente de infracțiune care să incrimineze faptele AESCO, opinie care rezonază cu doctrina juridică și a mediului academic. **În această situație, făcând uz de prevederile art. 118 din Codul penal – Calificarea infracțiunii în cazul concurenței dintre parte și întreg, ținând cont de modificările operate la art. 175 CP, prin Legea nr. 316/23 din 17.11.2022, calificarea potrivit art. 173 din Codul penal va fi o alternativă acceptabilă pînă la operarea modificărilor care au fost menționate în Capitolul I.**

Astfel, practica analizată indică despre bariere în accesarea justiției de către copiii victime a abuzului sexual online, întrucât în toate cazurile, organul de urmărire penală solicita o plângere depusă de către copil sau părintele/tutorele acestuia, care trebuia să corespundă cerințelor prevăzute la art. 263 CPP, și să cuprindă printre altele și mijloacele de probă. Printr-o astfel de practică, copilul era determinat să acumuleze probe (captură de ecran, fotografii, video), precum și alte materiale care ar fi confirmat presupusul abuz.

Subsecvent, deși Convenția de la Lanzarote stabilește la art. 32 despre faptul că fiecare parte trebuia să ia măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a se asigura că cercetarea sau urmărirea infracțiunilor ce constituie abuz și exploatare sexuală a copiilor vor fi cercetate și urmărite în lipsa unei plângeri formulate de victimă, și că procesul poate continua chiar dacă victima și-a retras declarațiile, constatăm că în prezent urmărirea penală în continuare pornește preponderent în

baza plângerii prealabile a victimei. Aceasta practică se explică prin faptul că Codul de procedură penală la art. 276 alin. (1), până la operarea modificărilor prin Legea nr. 316 din 17.11.2022, în vigoare din 09.01.2023, stabilea că urmărirea penală se pornește numai în baza plângerii prealabile a victimei în cazul unui șir de infracțiuni, inclusiv cele prevăzute la art. 173 și 177. Această prevedere legală era contrară standardelor internaționale de investigare centrată pe interesele victimelor și era necesară revizuirea ei. **Astfel, cauzele penale privind infracțiunile de AESCO urmează a fi pornite și în lipsa cererii prealabile a victimei, cu excepția infracțiunilor prevăzute de art. 177 Cod penal - Încălcarea inviolabilității vieții personale.**

Cazurile de AESCO pot fi identificate și de alți profesioniști din domeniul protecției copilului, conform Mecanismului intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 270 din 08.04.2014. Sub aspectul interacțiunii dintre sectorul polițienesc și de asistență socială, procedura prevede informarea reciprocă inclusiv pe cazurile privind AESCO. În practică însă, **mecanismul intersectorial de cooperare, sub aspectul schimbului de informații între structurile de poliție și asistență socială nu este funcțional, fiind identificate deficiențe.** Una din lacunele identificate vizează nivelul limitat de pregătire profesională a angajaților din domeniul asistenței sociale privind specificul cazurilor de abuz comise în mediul virtual și de identificare a acestor cazuri. La fel, se constată frica părților vătămate de a comunica despre cele întâmplate altor specialiști din domeniul protecției copiilor, cu excepția poliției, din frica de a nu se afla despre cele întâmplate în localitate.

2.2. Mijloacele de probă și procedeele probatorii specifice cazurilor de AESCO

Potrivit art. 96 din Codul de procedură penală, în procesul penal urmează a fi dovedite următoarele circumstanțe:

- 1) faptele referitoare la existența elementelor infracțiunii, precum și cauzele care înlătură caracterul penal al faptei;
- 2) circumstanțele prevăzute de lege care atenuază sau agravează răspunderea penală a făptuitorului;
- 3) datele personale care caracterizează inculpatul și victima;
- 4) caracterul și mărimea daunei cauzate prin infracțiune;
- 5) existența bunurilor destinate sau utilizate pentru săvârșirea infracțiunii sau dobândite prin infracțiune, indiferent de faptul cui au fost transmise ele;
- 6) toate circumstanțele relevante la stabilirea pedepsei.

Concomitent cu acestea, trebuie descoperite cauzele și condițiile care au contribuit la săvârșirea infracțiunii. Administrarea probelor constă în folosirea mijloacelor de probă în procesul penal, care presupune strângerea și verificarea probelor, în favoarea și în defavoarea învinutului, inculpatului, de către organul de urmărire penală, din oficiu sau la cererea altor participanți la proces, precum și de către instanță, la cererea părților, prin procedeele probatorii prevăzute de prezentul Cod.

Din conținutul sentințelor judecătorești emise în cazurile de abuz și exploatare sexuală a copiilor în mediul online, constatarea existenței infracțiunii, identificarea făptuitorului și stabilirea vinovăției e realizată de obicei prin următoarele probe:

- proces-verbal de examinare a istoricului de activitate a adresei IP identificate în baza de date internațională polițienească ICACCOPS;
- proces-verbal de examinare a adresei IP în baza de date RIPE și stabilirea operatorului căreia îi este distribuită;
- proces-verbal de examinare a răspunsului companiei de telecomunicații de la care se solicită informații despre persoana care a contractat o anumită adresă IP;
- proces-verbal de examinare a dispozitivelor de stocare a informației;
- proces-verbal de examinare a fișierelor grafice etc.

a) Audierea victimei

Intervievarea victimei (în cazul când este identificată) este cel mai important element al investigării cazului de AESCO, fiind absolut esențială pentru asigurarea unei urmăriri penale eficace. Analiza hotărârilor judecătorești a scos în evidență faptul că nu în toate cazurile sunt respectate drepturile victimei abuzului. În practică se atestă cazuri când audierea victimelor minore la etapa de urmărire penală s-a desfășurat repetat, precum și practica oferirii explicațiilor inspectorului de sector. Determinându-l să povestească circumstanțele abuzului de mai multe ori, copilul este victimizat repetat.

“ Exemplet 1:

În cauza 1ra-442/2022 în privința lui B. în baza art. 208/2 Cod penal, victima minoră (16 ani), a dat declarații de câteva ori la faza de urmărire penală, până la modificările din 09.01.2023, declarațiile nefiind înregistrate video.

Astfel, în primele declarații, victima minoră a indicat, că B. îi trimitea prin intermediul TIC înregistrări vocale cu tentă sexuală, filmulețe porno și imagini foto cu caracter sexual, cu scopul de a întreține relații sexuale, a încercat s-o violeze”.

Ulterior, victima a fost audiată repetat, declarând, “că actele sexuale au avut loc cu acordul său, pentru sume de bani care le oferea B.”.

Conform rechizitoriului B. a fost învinuit în baza art. 208/2 Cod penal – recurgerea la prostituția practică de un copil, infracțiune pentru care a fost condamnat la 5 ani de închisoare.

În speță, organul de urmărire penală a omis să verifice, să cerceteze acțiunile lui B. prin prisma art. 171, 175, 208/1 din Codul penal (conform declarațiilor inițiale ale victimei, în coroborare cu imaginile video și/sau foto, înregistrările vocale cu caracter sexual depistate în telefonul mobil prezentat de victimă).

”

“ Exempletu 2:

În privința lui I.B., victima minoră în vârstă de 8 ani, a dat explicații inspectorului de sector, în prezența mamei, iar ulterior și-a retras acele declarații, iar reprezentantul legal a explicat că fiica ar fi mințit, astfel fiind adoptată ordonanța de neîncepere a urmăririi penale, care a fost casată de organul ierarhic superior după ce I.B. a mai comis abuzuri sexuale similare în privința altor copii. Cauza în final a fost încetată de către instanța de judecată pe motive de încălcarea normelor de procedură la investigarea cauzei.

”

Conform modificărilor în vigoare de la 09.01.2023, victimele infracțiunilor cu caracter sexual urmează să fie audiate în prezența unui avocat, după caz - a unui psiholog, în condiții de respectare a demnității și intimității, în cazurile minorilor, în condiții speciale de către judecătorul de instrucție în ordinea art. 110/1 din Codul de procedură penală.

Este importantă etapa pregătirii audierii victimei minore, reprezentantul legal sau persoana de încredere explicându-i drepturile privind asistența psihologică, juridică și personală. La fel, este importantă și pregătirea întrebărilor în așa fel ca să fie exclusă audierea repetată și revictimizarea copilului victimă.

Organul de urmărire penală urmează să coroboreze cât mai mult din spusele victimei cu probe independente, să elaboreze o succesiune detaliată a evenimentelor care au avut loc până la și după agresiune, să creeze legătura între victime și persoanele de sprijin pentru a obține susținere în timpul procesului, să elaboreze un program de protecție a victimei/martorilor în faza de urmărire penală.

b) Expertizele judiciare tehnico-științifice

Până la modificările operate, pe lângă expertizele judiciare tehnico-științifice și informaționale realizate pe caz, organul de urmărire penală practica să sesizeze Agenția pentru protecția moralității în cazurile în care existau dubii cu privire la caracterul materialelor în care este reprezentat copilul. O provocare în acest sens o reprezintă cauzele în care copilul a expediat materiale cu caracter intim, care nu reprezentau material pornografic în sensul legislației penale. Astfel de materiale nu cad sub incidența normei prevăzute la art. 208/1 CP, prin urmare încadrarea juridică a acestor fapte trebuie să se realizeze prin prisma celorlalte norme juridice ce incriminează faptele de abuz sau exploatare sexuală comise în mediul online asupra copilului (art.175 CP, art. 173 CP, art. 177 CP etc.).

În prezent, analiza materialelor de abuz sexual ce reprezintă un copil se realizează preponderent de către ofițerii de investigație din cadrul DIII sau ofițerii de investigație/ofițerii de urmărire penală care exercită urmărirea penală pe categoriile respective de infracțiuni.

La zi, nu există o altă instituție specializată cu competențe de analiză a acestor materiale. De notat că până în luna august 2022, astfel de competențe le deținea Agenția de Stat pentru Protecția Moralității, o instituție din subordinea Ministerului Culturii, menită să asigure protejarea culturii și moralității prin contracararea tendințelor de propagare a pornografiei, sadismului și cultului violenței în lucrările de artă, literatură și mass-media. Agenția era abilitată să realizeze expertize ale casetelor video și audio cu caracter erotic.

Cu toate acestea, angajații Agenției pentru Protecția Moralității nu dețineau statut de experți judiciari, conform prevederilor Legii nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. Mai mult, angajații Agenției pentru Protecția Moralității nu benefici-au de instruire privind specificul cazurilor de abuz ori exploatare sexuală, privind identificarea copiilor reprezentați în materiale de abuz sexual al copiilor și nici nu aveau acces la baze de date internaționale precum ar fi baza de date ICSE (International Child Sexual Exploitation), instrument investigativ cu imagini și video ce permit investigatorilor să facă schimb de date în cazuri de abuz sexual asupra copiilor. Prin urmare, lichidarea acestei instituții determină necesitatea revizuirii modalității de analiză și expertizare a materialelor de abuz sexual al copiilor, prin specializarea experților judiciari în expertizarea acestor conținuturi, ori prin atribuirea acestor competențe ofițerilor specializați din cadrul Direcției Investigații Infracțiuni Informatică.

c) Măsurile speciale de investigație

O altă provocare în investigarea cazurilor de abuz și exploatare sexuală online este realizarea măsurilor speciale de investigație, urmate de colectarea informației din partea furnizorilor de servicii de comunicații electronice (art. 134/4 din Codul de procedura penală), identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de comunicații electronice, ori al unui punct de acces la un sistem informatic de servicii de comunicații electronice (art. 134/4 din Codul de procedură penală). Conform actului normativ menționat, măsurile speciale de investigații pot fi realizate în cazul infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave (art. 173 alin. (2), art. 175, art. 175/1, art. 206 CP), cu excepțiile stabilite de lege.

Cu autorizarea judecătorului de instrucție pot fi realizate următoarele măsuri speciale de investigații:

interceptarea și înregistrarea comunicărilor sau a imaginilor;

- reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea trimiterilor poștale;
- monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice;
- colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice;
- interceptarea și înregistrarea comunicărilor sau a imaginilor, și altele stipulate în art. 132/2 CPP.

Conform modificărilor operate la art. 132/8 alin. (2) CPP în vigoare din 18.03.23, interceptarea și înregistrarea comunicărilor se aplică în exclusivitate la cauzele penale care au ca obiect urmărirea penală sau judecarea persoanelor asupra cărora există date sau probe cu privire la săvârșirea infracțiunilor prevăzute în următoarele articole din Codul penal: (...) art. 175, 175/1, art. 206, 208/1, 208/2. Lista componentelor de infracțiuni este exhaustivă și poate fi modificată doar prin lege.

Cu autorizarea procurorului pot fi realizate:

- identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic;
- urmărirea vizuală;
- controlul transmișiei sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite;
- investigația sub acoperire;
- supravegherea transfrontalieră;
- livrarea controlată;
- achiziția de control.

Ținând cont de faptul că infracțiunile prevăzute la art. 173, art. 208/1 CP RM, până la operarea noilor modificări în vigoare din 09.01.2023, erau infracțiuni mai puțin grave, nu permiteau desfășurarea măsurilor speciale de investigație, situație care crea impedimente reale în realizarea unor investigații eficiente în aceste cauze, ce ar permite ulterior aplicarea în practică a principiilor justiției restaurative pentru minori.

Actul de conservare a datelor informatice presupune păstrarea datelor care deja au fost stocate într-un sistem informatic, protejându-le împotriva oricăror imixțiuni care ar putea modifica starea lor actuală. Această operațiune nu presupune trecerea datelor în posesia altei persoane, ci doar o indisponibilizare, păstrarea lor în starea actuală împotriva unor eventuale operațiuni de alterare sau ștergere.

Potrivit art. 7 al Legii privind prevenirea și combaterea criminalității informatice, furnizorii de servicii (din eng.: Internet Service Provider în continuare – ISP –) sunt obligați să asigure monitorizarea, supravegherea și păstrarea datelor referitoare la trafic, pe o perioadă de 180 de zile calendaristice. De asemenea, ISP urmează să execute solicitarea autorității competente privind conservarea imediată a datelor informatice ori a datelor referitoare la trafic, față de care există pericolul distrugerii ori alterării, pe un termen de până la 120 de zile calendaristice.

În același timp, nici Codul de procedură penală și nici Legea nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală nu prevăd la moment o asemenea acțiune, prin urmare constatăm o lacună legislativă ce se impune de a fi corectată.

La fel, cadrul normativ actual prevede că solicitarea de conservare a datelor informatice urmează a fi întocmită de către Procuratura Generală. Având în vedere că acțiunea respectivă reprezintă doar o măsură provizorie, care nu permite reprezentanților organelor de drept să ridice informația, nu implică careva riscuri, abuzuri, restrângeri, lezări ale drepturilor și intereselor furnizorilor de servicii, considerăm oportună ajustarea actelor legislative în așa fel încât acțiunea respectivă să fie inițiată nu doar de către procuror, ci și din oficiu de către ofițerul de urmărire penală sau de ofițerul de investigații.

d) Perchezițiile și cercetările domiciliului

Alte mijloace probatorii importante în investigarea infracțiunilor AESCO sunt perchezițiile, cercetările domiciliului, care pot fi ordonate și efectuate în baza unui mandat judiciar, cu excepția cazurilor ce nu suferă amânare sau în caz de delict flagrant, când percheziția se poate efectua în baza unei ordonanțe motivate a procurorului, fără autorizația judecătorului de instrucție, urmând ca acestuia să i se prezinte imediat, dar nu mai târziu decât 24 de ore de la terminarea percheziției, materialele obținute în urma percheziției, indicându-se motivele efectuării ei. Judecătorul de instrucție verifică legalitatea acestei acțiuni procesuale.

Respectarea strictă a normelor procesuale relevante este importantă pentru o investigație penală eficientă și adoptarea unei sentințe judecătorești legale și întemeiate, fiind o obligație pozitivă a statului în cadrul respectării prevederilor Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Astfel, CEDO în cauzele privind protecția copiilor, inclusiv împotriva identificării de către pedofili prin intermediul internetului a constatat obligația Statului de asigurare a unui

cadru în care să reconcilieze confidențialitatea serviciilor de internet cu apărarea ordinii și prevenirea infracțională și cu protecția drepturilor și libertăților altora, în special ale copiilor și ale persoanelor vulnerabile (cauza K.U. c.Finlandei nr. 2872/02 din 02.12.2008). Într-o altă cauză (**Trabajo Rueda împotriva Spaniei din 30.05.2017**), privind ridicarea computerului reclamantului pe motivul că acesta conținea materiale pornografice cu minori. Reclamantul se plângea de faptul că ridicarea și analizarea de către poliție a calculatorului său a constituit o ingerință în dreptul său la respectarea vieții private și a corespondenței. Curtea a hotărât că a fost încălcat art. 8 (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție. A constatat, mai întâi că accesul poliției la fișierele din calculatorul personal al reclamantului și condamnarea acestuia constituiseră o ingerință în dreptul său la respectarea vieții private. Această ingerință era prevăzută de legislația națională. De asemenea, măsura urmărise scopul legitim de „prevenire a infracțiunilor” și „protecție a drepturilor altora”. În acest sens, Curtea a subliniat în special că „abuzul sexual este, fără îndoială, un act abominabil, cu efecte debilitante asupra victimelor sale” și „copiii și alte persoane vulnerabile au dreptul la protecție din partea statului, sub forma unei descurajări efective, față de aceste tipuri grave de ingerință în aspectele esențiale ale vieții lor private”.

Cu toate acestea, Curtea a considerat că ridicarea de către poliție a calculatorului și analizarea fișierelor pe care le conținea, fără autorizare judecătorească prealabilă, nu fuseseră proporționale cu scopurile legitime urmărite și nu fuseseră măsuri „necesare într-o societate democratică”. A constatat că era dificil de estimat urgența situației care determinase poliția să ridice fișierele din calculatorul personal al reclamantului și să acceseze conținutul acestora, ocolind cerința normală a unei autorizări judecătorești prealabile, când de fapt computerul în cauză era deja în posesia poliției, iar autorizarea prealabilă ar fi putut fi obținută destul de rapid, fără a împiedica cercetările poliției.

2.3. Respectarea termenelor rezonabile ale investigațiilor și urmării penale

Prin oferirea unui răspuns cu urmări clare și în timp util la abuzurile și încălcările comise, se stabilesc în mod clar hotărârile justiției penale și este promovată siguranța victimei. Criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzei penale sunt:

- 1) complexitatea cazului;
- 2) comportamentul participanților la proces;
- 3) conduita organului de urmărire penală și a instanței de judecată;
- 4) importanța procesului pentru cel interesat;
- 5) vârsta de până la 18 ani a victimei.

Urmărirea penală și judecarea cauzelor penale în care sunt persoane aflate în arest, precum și minori, se fac de urgență și în mod preferențial. Respectarea termenului rezonabil la urmărirea penală se asigură de către procuror, iar la judecarea cazului – de către instanța respectivă.

Analiza hotărârilor instanțelor de judecată în cauzele ce vizează infracțiunile prevăzute la art. 208/1, 175, 173 și 206 din Codul penal, indică despre faptul că de la emiterea procesului-verbal de constatare a infracțiunii până la trimiterea cauzei în instanța de judecată durează în medie 12 luni, cea mai scurtă durată fiind de 3 luni, iar cea mai lungă – 60 luni.

O provocare în acest sens o constituie lipsa unor criterii clare de prioritizare a cazurilor de abuz și exploatare sexuală comise asupra copiilor online. Mai mult, lipsesc și unele criterii de evaluare a riscurilor și de clasificare a cazurilor, ceea ce ar ajuta ofițerii de investigație, dar și ofițerii de urmărire penală în a planifica acțiunile de investigație ori de urmărire penală reieșind din complexitatea cazurilor și necesității urgente de întreprindere a unor acțiuni în interesul copilului. **Una din acțiunile procesuale care poate târăgăna termenul de efectuare a urmăririi penale e dispunerea expertizelor sistemelor informatice ori a mijloacelor și tehnologiilor informaționale.**

În prezent, expertiza judiciară poate fi realizată de Centrul Tehnico-criminalistic al IGP al MAI, de către Centrul Național de Expertiză Judiciară al Ministerului Justiției, și la necesitate, prin cerere de comisia rogatorie, de către experți din cadrul Interpol, Europol sau alte jurisdicții cu softuri și tehnică capabilă să decodeze și decripteze purtătorii de informații. Utilizarea tot mai frecventă a tehnologiilor informaționale și de comunicare la comiterea infracțiunilor și dispunerea frecventă a expertizării dispozitivelor digitale utilizate la comiterea infracțiunilor, determină un volum foarte mare de lucru pentru aceste subdiviziuni din cadrul IGP. Deseori, în cazurile de abuz și exploatare sexuală online asupra copiilor, se dispune expertizarea mijloacelor și tehnologiilor informaționale. Aceste expertize au scopul de a identifica în mesajele text ori în fișierele media expediate unele probe care ar indica despre fapta de abuz comisă asupra copilului. Întrucât volumul de informații supus analizei este foarte mare, deseori experții pot analiza cuvinte specifice ce ar putea indica despre interesul sexual sau discuțiile cu caracter sexual purtate cu copilul.

Cu toate acestea, **o provocare rămâne analiza discuțiilor, dintre făptuitor și copil, care nu conțin cuvinte cu tentă sexuală explicită, dar care fac parte din procesul de ademenire a copilului în scopuri sexuale.** În lipsa utilizării unui dialog răspicat în comunicarea cu copilul, a propunerii de a se întâlni în scopuri sexuale ori de a expedia conținut explicit, devine foarte dificilă probarea interesului agresorului de a comite fapta de abuz ori exploatare sexuală asupra minorului.

La fel, în lipsa unor criterii de prioritizare a cauzelor ce ar dispune expertizarea dispozitivelor, într-o anumită ordine, identificăm cazuri de abuz și exploatare sexuală online asupra copiilor în care termenul de realizare a expertizei sistemelor informatice a constituit motiv de tergiversare a altor acțiuni procesuale în cadrul procesului penal.

Durata excesivă de elaborare a rapoartelor de expertiză judiciară informațională o confirmă și analiza hotărârilor judecătorești în cauzele cercetate. Spre exemplu, în una din cauze, raportul de expertiză a fost emis în termen de 6 luni din momentul întocmirii procesului-verbal de percheziție. Într-o altă cauză analizată, raportul de expertiză judiciară informațională a fost emis după aproximativ 2 ani din momentul pornirii urmăririi penale, ceea ce a determinat o durată de 26 luni a urmăririi penale, până la trimiterea cauzei în instanța de judecată.

Codul de procedură penală prevede posibilitatea examinării obiectelor ridicate, fără de a fi numită expertiză judiciară a mijloacelor și a tehnologiilor informaționale. Totodată, deși examinarea constituite în sine o cercetare tehnică analogică a obiectelor, care deseori este efectuată cu aceleași aplicații software și tehnică criminalistică hardware, care sunt utilizate în cadrul expertizei. În aceste situații este valoroasă practica ofițerilor din cadrul DIII care examinează purtătorii de informații fără

implicarea experților, în condițiile în care accesul la probele digitale nu necesită decodificarea purtătorului de informație sau când posesorul obiectului examinat (făptuitorul/victima/martorul etc.) este de acord să ofere acces la informație și/sau asistă la acțiunea respectivă.

Totuși există diferențe între aceste două activități de investigare. Potrivit CPP, examinarea nu poate dura mai mult de 20 de zile, după care, obiectele care nu au păstrat urme ale comiterii infracțiunii și nu prezintă interes pentru caz se restituie persoanei de la care au fost ridicate. Având în vedere faptul că, în unele cazuri, de către OUP sunt ridicate simultan mai multe sisteme informatice, există pericolul ca acestea, din cauza proprietăților lor, să nu fie examinate în acest termen restrâns. Respectiv, având la dispoziție timp limitat, de către specialist vor fi întreprinse doar cele mai de bază acțiuni de căutare a informației necesare, fiind aplicate cele mai restrânse metode de a găsi probele.

O altă provocare la etapa urmărire penală o reprezintă identificarea făptuitorului, dar și identificarea victimelor, în lipsa plângerii din partea copilului. Deseori, pentru a putea identifica făptuitorul, ofițerii de investigație realizează unele interpelări, fie în adresa prestatorilor de servicii Internet, fie în adresa companiilor de telecomunicații sau în adresa rețelelor de socializare utilizate ca platformă de comunicare. Recepționarea unui răspuns poate dura de la câteva săptămâni, la câteva luni, ceea ce iarăși constituie un motiv de tergiversare a desfășurării prompte a urmăririi penale în cauzele de abuz și exploatare sexuală online comise asupra copiilor.

2.4. Respectarea drepturilor victimelor la etapele de investigații și urmărire penală

Legislația națională privind drepturile victimelor infracțiunilor este conturată de un șir de acte normative, dintre care urmează de evidențiat - Codul de procedură penală la prevederile art. 58, unde sunt prevăzute inclusiv drepturile copiilor victime, normă de procedură penală care la 09.01.2023 a fost completată prin - Legea nr. 316/2022, prin care pentru victimele violenței sexuale au fost instituite drepturi speciale adiționale, prevăzute la art. 58 alin. (4) CPP:

- 1)** să fie consultate de un avocat pe tot parcursul procesului penal ca și celelalte părți în proces;
- 2)** să fie asistate, în condițiile legii, de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat;
- 3)** să fie însoțite de o persoană de încredere, alături de avocat, la toate cercetările, inclusiv la ședințele închise;
- 4)** să primească o hotărâre judecătorească despre compensarea materială pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune;
- 5)** să fie informate cu privire la serviciile de suport de care poate beneficia (asistență medicală, consiliere psihologică, servicii de adăpost, asistență juridică) și condițiile generale de acordare a acestora;
- 6)** să fie audiate în prezența unui avocat, în condiții de respectare a demnității și intimității.

Pe lângă acestea, Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, dar și Liniile directoare pentru justiția prietenoasă copiilor, adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, precum și ale tratate internaționale stabilesc un șir de drepturi suplimentare, cum ar fi:

- a)** informarea lor cu privire la drepturile pe care le au și la serviciile care le stau la dispoziție și, cu excepția cazului în care nu doresc să primească asemenea informații, cu privire la modul în care este examinată plângerea lor, la acuzațiile formulate, la evoluția generală a cercetărilor sau a procesului și la rolul lor în cadrul acestora, precum și cu privire la soluția pronunțată în cauza lor;
- b)** asigurarea, cel puțin în cazurile în care victimele și familiile lor ar putea fi în pericol, că acestea vor putea fi informate, dacă este necesar, atunci când persoana urmărită sau condamnată este pusă în libertate temporar ori definitiv;
- c)** acordarea permisiunii victimelor, într-o manieră conformă cu regulile procedurale ale dreptului intern, de a fi ascultate, de a furniza dovezi și de a alege modul de prezentare și examinare a opiniilor, nevoilor și preocupărilor lor, direct sau printr-un intermediar;
- d)** asigurarea de servicii de asistență adecvate pentru victime, astfel ca drepturile și interesele lor să fie prezentate și luate în considerare în mod corespunzător;
- e)** protejarea vieții private, a identității și a imaginii victimelor, prin luarea de măsuri în conformitate cu dreptul intern, în vederea prevenirii răspândirii în public a oricăror informații care ar putea duce la identificarea lor;
- f)** garantarea siguranței victimelor, precum și a familiilor și a martorilor care depun mărturie în favoarea victimelor, împotriva intimidării, răzbunării și a unei noi victimizări;
- g)** asigurarea evitării contactului dintre victime și infractori în sediile instanțelor și ale autorităților de anchetă, cu excepția cazului în care autoritățile competente stabilesc altfel în interesul superior al copilului sau atunci când cercetările ori procesul necesită acest contact.

Din deciziile analizate în cadrul studiului, s-a determinat că doar în 3 cazuri din cele 96 analizate, părțile vătămate au fost reprezentate de avocat, care a înaintat acțiune civilă privind încasarea prejudiciului moral și cheltuielilor de judecată. În contextul modificărilor citate anterior care reglementează pe de-o parte dreptul victimelor de a beneficia de asistență juridică în cadrul procesului penal (art. 58 alin. (4) CPP), și totodată, obligația organului de urmărire penală de a asigura participarea avocatului, și după caz a psihologului, la audierea părților vătămate în cazul infracțiunilor cu caracter sexual (art. 111 alin. (2) CPP) va avea ca impact, asistarea, de către avocați, a victimelor infracțiunilor de categoria respectivă în toate cazurile investigate.

Aceste modificări legislative vor îmbunătăți răspunsul sistemului la cazuri de AESCO, asigurând victimelor o reprezentare juridică eficientă în cadrul procesului penal, întru excluderea audierilor, expertizelor repetate, traumatizante, evitarea încălcării drepturilor acestora.

Necesită de atras atenția asupra faptului că părțile vătămate minore, care au fost supuse abuzurilor sexuale, pot fi influențate în darea declarațiilor în vederea absolvirii făptuitorului de răspunderea penală, iar acest risc este amplificat în situația când abuzatorul este o persoană din cercul apropiat victimei sau familiei acesteia, iar în lipsa altor probe concludente și pertinente, schimbarea declarațiilor condiționează absolvirea infractorului de răspundere.

Un alt drept al copiilor victime a abuzului și exploatării sexuale este asigurarea evitării contactului dintre victime și infractori în sediile instanțelor și ale autorităților de anchetă, cu excepția cazului în care autoritățile competente stabilesc altfel în interesul superior al copilului sau atunci când cercetările ori procesul necesită acest contact.

În practică, în multe din cazurile raportate de AESCO, abuzatorul continuă să aibă acces la copil prin intermediul rețelelor de socializare sau altor platforme utilizate în scop de comunicare. În cazurile în care copilul este amenințat cu distribuirea materialelor de abuz sexual dacă nu se dă curs solicitărilor abuzatorului de a produce alte materiale ori de a se implica în unele acțiuni cu caracter sexual, riscurile pentru copil sunt iminente. Ori pe de-o parte, dacă copilul continuă comunicarea pentru a evita distribuirea materialelor, specialiștii admit victimizarea continuă a acestuia. Pe de altă parte, în cazul încetării oricărei comunicări cu abuzatorul, în lipsa unor acțiuni din partea organelor de drept (spre exemplu – dispunerii reținerii făptuitorului), există riscul distribuirii materialelor de abuz sexual asupra copilului, ceea ce ar expune copilul riscului victimizării repetate. **În astfel de circumstanțe, este necesară evaluarea riscurilor în fiecare caz investigat, și stabilirea unei proceduri clare de acțiune, care ar ține cont de interesele copilului victimă.**

Măsuri suplimentare pentru a evita contactul persoanei învinuite cu copilul victimă sunt asigurate prin prevederile legale prevăzute la art. 113 alin. (6) CPP, care stabilesc că nici un minor nu va fi obligat să participe la confruntarea cu persoana învinuită de infracțiuni contra integrității lui fizice și/sau morale.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza N.C. împotriva Turciei CEDO, invocând unul din considerente, că acel fapt că copilul victimă a abuzurilor sexuale, a fost audiat de mai multe ori la urmărirea penală, fiind confruntat cu abuzatorul, fără îndoială, i-au creat un mediu extrem de intimidant, constituie încălcarea valorilor protejate de articolele 3 și 8 din CEDO, statuând, că autoritățile naționale nu au protejat efectiv drepturile copilului victimă a abuzului sexual.

Protecția copilului în cadrul procesului penal capătă o altă conotație atunci când cazul de abuz sexual implică producere, distribuire, vizualizare, descărcare sau realizarea altor acțiuni în privința materialelor de abuz a copilului. Astfel, în aceste cazuri, devine necesară asigurarea înlăturării ori blocării materialelor de abuz din Internet, ceea ce ar permite evitarea revictimizării copiilor.

Legislația națională interzice difuzarea informației cu impact negativ asupra copiilor prin publicitate, autopublicitate, măsuri comerciale, jocuri computerizate și alte informații accesibile public. Prin informație cu impact negativ asupra copiilor se are în vedere informația accesibilă public:

- a) Despre violență, care încurajează agresivitatea și disprețul față de viață;
- b) Care încuviințează deteriorarea și nimicirea bunurilor;
- c) Care aduce în prim plan cadavrul sau corpul unei persoane în agonie, fie un corp mutilat ca urmare a unui tratament crud, cu excepția cazurilor în care o asemenea prezentare este necesară pentru identificarea persoanei;
- d) Cu caracter pornografic;

e) Care invită copiii să participe la jocuri de noroc sau la alte jocuri care lasă impresia de câștig ușor etc.

Deși legislația interzice difuzarea unor astfel de conținuturi, în prezent cadrul legal și normativ nu stabilește unele măsuri de aplicare în practică a acestor prevederi. Furnizorii de servicii Internet nu au obligația de evaluare a riscurilor la care pot fi expuși copiii utilizând serviciile ori produsele digitale puse la dispoziție de către acestea. Mai mult, nu există nici obligația de verificare a conținutului stocat.

Legea nr. 284/2004 privind comerțul electronic la art. 15 alin. (1) stabilește că, în cazul în care un serviciu al societății informaționale constă în transmiterea într-o rețea de comunicații electronice a informațiilor furnizate de un destinatar al serviciului sau în asigurarea accesului la rețeaua de comunicații electronice, furnizorul de servicii nu răspunde pentru informațiile transmise, cu condiția ca acestea:

a) să nu inițieze transmiterea;

b) să nu selecteze destinatarul transmiterii;

c) să nu selecteze ori să modifice conținutul informațiilor care fac obiectul transmiterii.

Legislația națională stabilește obligativitatea furnizorilor de servicii de a elimina informația ilegală sau de a bloca accesul la aceasta în cazul în care activitatea sau informația stocată este ilicită, din momentul în care furnizorului de servicii îi devine cunoscut faptul că activitatea sau informația stocată este ilicită (art. 17 alin. 2).

Se consideră că furnizorului de servicii îi devine cunoscut faptul că activitatea sau informația stocată este ilicită, ori despre fapte sau circumstanțe din care rezultă că activitatea sau informația este vădit ilicită, când acesta:

a) Primește o dispoziție scrisă din partea unei instanțe de judecată sau a unei autorități publice abilitate;

b) Primește o notificare scrisă (în original) din partea unei persoane interesate, prin care se declară, pe propria răspundere, că o activitate sau o informație stocată pe serverele furnizorului de servicii sau pe cele care se află sub controlul acestuia este ilicită și se solicită eliminarea paginii web respective sau blocarea accesului la aceasta.

Astfel, în prezent, legislația națională nu reglementează obligativitatea furnizorilor de servicii de a întreprinde unele acțiuni proactive în sensul identificării conținutului ilicit pe serverele furnizorilor de servicii, oferind astfel un rol pasiv sectorului privat din perspectiva eforturilor de prevenire și combatere a abuzului și exploatării sexuale online a copiilor.

Cât privește eliminarea conținutului ilegal din Internet, Legea nr. 20/2009 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice stabilește că furnizorii de servicii sunt obligați să sisteze, în condițiile legii, folosind metodele și mijloacele tehnice din posesie, accesul din propriul sistem informatic la toate adresele IP pe care sunt amplasate pagini web, inclusiv cele găzduite de furnizorul respectiv, ce contribuie la comiterea infracțiunilor sau la încălcarea prevederilor legislației în vigoare, ori conțin/difuzează instrucțiuni privind modul de comitere a acestora (art. 7 alin.1 lit.e1).

În practică, sintagma „în condițiile legii” este interpretabilă, fiind deseori invocată a fi una neclară în lipsa unei alte legi speciale ori a unui cadru normativ care ar explica care sunt aceste condiții ale legii în care trebuie sistat accesul la paginile web ce conțin conținut ilegal.

Un alt impediment în respectarea principiilor de justiție restaurativă pentru copii este lipsa unui cadru normativ și numărul limitat al specialiștilor intervie-vatori pentru desfășurarea audierii victimelor minore în condiții speciale.

Această problemă a devenit și mai stringentă odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 316 din 17.11.2022 la 09.01.2023, prin care au fost operate modificări în prevederile art. 110/1 Codului procedură penală, excluzând limita de vârstă de 14 ani pentru minorii care urmează a fi audiați în condiții speciale. Astfel, conform ultimelor modi-ficări, audierea martorului minor în cauzele penale privind infracțiunile cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie, precum și în alte cazuri în care interesele justiției sau ale minorului o cer, în condițiile art. 109 alin. (5), se va efectua de către judecătorul de instrucție în spații special amenajate, dotate cu mijloace de înregistrare audio/video, prin intermediul unui intervievator. Prin urmare, **în toate aceste cazuri în care sunt implicați minori, audierea acestora va determina necesitatea implicării unui intervievator, ceea ce ar putea determina o presi-une foarte mare asupra sistemului de justiție, în condițiile în care nu există un număr suficient de specialiști instruiți în acest sens.**

Deși este stabilită obligativitatea desfășurării audierii minorilor în condiții speciale în scopul evitării re-traumatizării minorilor și expunerii acestora unor interacțiuni multi-ple cu profesioniști cărora trebuie să le relateze despre cele întâmplate, din punct de vedere procesual, această acțiune poate fi realizată doar în cadrul urmăririi penale. Prin urmare, până la pornirea urmăririi penale, informația urmează a fi acumulată din discuții cu copilul sau reprezentantul legal al copilului, pentru a stabili dacă există date ce indică despre o bănuială rezonabilă privind comiterea unei fapte de abuz și exploatare sexuală. În aceste condiții, **deși astfel de acțiuni nu sunt reglementate de Codul de procedură penală, acestea nu fac decât să expună copilul aceleași practici repetitive de relatare a celor întâmplate.**

- 1.** Analiza cauzelor penale privind abuzul și exploatarea sexuală asupra copiilor în mediul online indică despre o practică reactivă a organelor de poliție de a identifica aceste categorii de infracțiuni, fie în baza sesizării recepționate de la organizații internaționale, fie de la organe polițienești internaționale, ori în baza plângerii victimei. Numărul redus de cauze penale pornite în baza unui proces-verbal de constatare indică despre o capacitate redusă a poliției de identificare proactivă a acestor cazuri.
- 2.** Lipsesc unele criterii clare de prioritizare a cazurilor de abuz și exploatare sexuală comise asupra copiilor online. Mai mult decât atât, lipsesc și unele criterii de evaluare a riscurilor și de clasificare a cazurilor, ceea ce ar ajuta ofițerii de investigație, dar și ofițerii de urmărire penală în a-și planifica acțiunile de investigație ori de urmărire penală reieșind din complexitatea cazurilor și necesității de întreprindere a unor acțiuni în interesul copilului.
- 3.** Lipsa experților specializați în analiza materialelor prezumate de abuz sexual al copiilor, dar și discuțiilor făptuitorului cu copilul creează impedimente în desfășurarea promptă și eficientă a urmăririi penale în cazuri de abuz și exploatare sexuală.
- 4.** Specificul cazurilor de abuz și exploatare sexuală online impune necesitatea administrării unui probatoriu diferit decât în cazurile infracțiunilor comise fără utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare. Totodată, devine necesară asigurarea protecției copilului victimă prin prisma riscurilor specifice ce sporesc din cauza accesibilității și disponibilității resurselor digitale.
- 5.** Analiza hotărârilor instanțelor de judecată în cauzele ce vizează infracțiunile prevăzute la art. 208/1 CP RM, 175 CP RM, 173 CP RM și 206 CP RM, indică despre faptul că de la emiterea procesului-verbal de constatare a infracțiunii până la trimiterea cauzei în instanța de judecată durează în medie 12 luni, cea mai scurtă durată fiind de 3 luni, iar cea mai lungă – 60 luni. Acest termen este influențat de specificul acțiunilor de urmărire penală și provocările ce derivă din acest proces, și anume: durată excesivă de elaborare a rapoartelor de expertiză judiciară informațională, provocări în identificarea făptuitorului ori victimei, necesitatea de a dispune efectuarea acțiunilor de urmărire penală prin comisie rogatorie etc.
- 6.** Termenele de examinare a sesizărilor cu privire la infracțiuni variază de la caz la caz, în funcție de mai mulți factori, printre care: plenitudinea și veridicitatea informațiilor și documentelor prezentate de către victimă, reprezentant legal sau ONG; calitatea actelor acumulate de către organul de constatare, dar și necesitatea deplasărilor în teritoriu pentru verificarea informațiilor primare sau acumularea materialelor suplimentare.
- 7.** Durata desfășurării procesului penal depinde esențial de necesitatea expedierii comisiilor rogatorii peste hotarele RM, precum și de expertiză judiciară a mijloacelor și a tehnologiilor informaționale.

- 1.** În virtutea noilor modificări legislative, se impune instruirea organelor de drept, pentru a asigura schimbarea de abordare în modalitatea de pornire a urmăririi penale în lipsa plângerii victimei, dar și realizarea urmăririi penale cu respectarea drepturilor speciale a copiilor victime, garantate prin lege.
- 2.** Dezvoltarea capacităților organelor de drept de desfășurare a investigațiilor proactive de identificare a cazurilor de abuz sexual online a copiilor, ceea ce ar asigura un răspuns mai prompt și eficient de stopare a acestui flagel infracțional.
- 3.** Dotarea direcției specializate din cadrul poliției cu instrumentele necesare software și hardware realizării investigațiilor proactive în cazurile de abuz și exploatare sexuală online.
- 4.** Oferirea suportului metodologic și consolidarea capacităților angajaților inspectoratelor de poliție teritoriale privind investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală a copiilor comise cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare, pentru a evita comiterea unor erori procesuale considerabile în realizarea primelor acțiuni de către organul de poliție, ceea ce ar crea impedimente în investigarea ulterioară a acestor cauze într-un mod eficient.
- 5.** Desfășurarea instruirilor pentru polițiștii de sector și ofițerii de investigație privind comunicarea cu minorii, victime a abuzului și exploatării sexuale online a copiilor, și semnele de indică comiterea acestor infracțiuni.
- 6.** Elaborarea unei proceduri de prioritizare a cazurilor și de sistematizare a acțiunilor de investigație ce necesită a fi întreprinse în cazurile de abuz și exploatare sexuală online. Acestea ar trebui să ajute ofițerii de investigație, dar și ofițerii de urmărire penală să își planifice acțiunile de investigație ori de urmărire penală reieșind din complexitatea cazurilor și riscurilor specifice la care sunt expuși copiii.
- 7.** Revizuirea modalității de expertizare a materialelor de abuz sexual al copiilor, prin specializarea experților judiciari în expertizarea acestor conținuturi ori prin dezvoltarea competențelor de expertizare a ofițerilor de investigație din cadrul Direcției Investigații Infracțiuni Informatică.
- 8.** Formarea experților ori psihologilor, care pot fi atrași în procesul penal în calitate de specialiști, privind specificul cazurilor de abuz și exploatare sexuală online, care le-ar permite analiza și interpretarea discuțiilor dintre presupusul abuzator și copil, în vederea identificării semnelor de ademenire a copilului în scopuri sexuale (grooming).
- 9.** Operarea modificărilor în Legea nr. 20/2009 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice, pentru a asigura un cadru legal eficient în vederea sistării accesului la toate adresele IP pe care sunt amplasate pagini web ce conțin materiale de abuz sexual al copiilor.

Capitolul III

EXAMINAREA JUDICIARĂ A CAUZELOR DE ABUZ ȘI EXPLOATARE SEXUALĂ ONLINE A COPIILOR

3.1. Termenul de judecare a cauzei

Legislația națională nu prevede un termen de judecare a cauzelor pentru infracțiunile privind AESCO, astfel încât instanțele de judecată urmează să examineze cauzele în termeni generali, adică în termen rezonabil. Respectarea termenului rezonabil la judecarea cazului se asigură de către instanța respectivă. Criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzei penală sunt aceleași ca și la urmărirea penală, și anume: complexitatea cazului, comportamentul participanților la proces, conduita organului de urmărire penală și a instanței de judecată, importanța procesului pentru cel interesat, vârsta de până la 18 ani a victimei.

Astfel, unul din criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzelor privind AESCO este vârsta de până la 18 ani a victimei, fapt ce condiționează obligațiunea instanțelor de a examina cauza prompt, în termeni restrânse, în vederea garantării unei justiții echitabile și condamnării infractorilor cu aplicarea unor pedepse eficiente, proporționale și disuasive.

Prin oferirea unui răspuns cu urmări clare și în timp util la abuzurile și exploatarea online a copiilor, se stabilesc în mod clar hotărârile justiției penale și este promovată siguranța victimei minore. Tergiversările transmit mesajul că aceste cauze nu sunt importante pentru instanță și în final infractorii sunt absolviți de pedeapsă, în special în temeiul intervenirii termenului de prescripție de tragere la răspundere penală. Infracțiunea prevăzută de art. 208¹ din Codul penal (pornografia infantilă) face parte din categoria celor mai puțin grave, prescripția tragerii la răspundere penală potrivit art. 60 al.1 lit. b) Cod penal fiind de 5 ani de la săvârșirea infracțiunii.

Din deciziile analizate rezultă că cauzele AESCO sunt judecate în prima instanță în termen de la 2 luni la 2 ani 6 luni, în instanța de apel de la 3 luni la 1 (un) an. Recursurile la Curtea Supremă de Justiție se judecă în termen de la 3 la 6 luni.

Din deciziile cercetate, rezultă că :

- **60 cauze penale au fost examinate potrivit art. 364/1 Cod procedură penală, în baza probelor administrate la urmărirea penală**, condiția fiind ca inculpatul să declare personal, prin înscris autentic, că recunoaște săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și solicită judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală (termenul de examinare în instanța de fond fiind de la 2 la 8 luni în 100% din cauze).

- **36 cauze au fost examinate în procedură generală** (termenul examinării fiind în 30 cauze de la 3 luni până la 1 an, iar în 6 cauze - până la 3 ani, dintre care, doar o cauză penală în baza art. 208/1 Cod penal (1ra-1665/2021) a fost examinată timp de 2 ani, iar 5 cauze în care infractorul a fost învinuit de un concurs de infracțiuni și în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 175, 175/1 Cod penal, durata judecării cauzei este de la 6 luni la 3 ani, din motive obiective (eschivarea inculpaților, audierea martorilor, neprezentarea părților în proces etc.).

“ Decizia CSJ nr.1ra-1665/2021:

Astfel, s-a stabilit, că cauza penală de învinuire a două persoane minore în baza art. 208/1 Cod penal pentru fapta comisă în toamna anului 2017, a fost examinată în prima instanță (Judecătoria Comrat) timp de 2 ani: 03.04.2018 – 28.04.2020 (din motive obiective - eschivarea unuia dintre inculpați, neprezentarea părților, audierea unui număr mare de martori ect.), fiind adoptată o sentință de condamnare, pedeapsa fiind - închisoare cu executare. Totodată, instanța de apel, care a examinat apelul în termen de 3 luni, 16.06.2020 – 16.03.2021, a dispus liberarea unui inculpat de pedeapsă pe motiv că a expirat termenul de prescripție, care pentru minori se reduce pe jumătate potrivit art. 60 al.7 Cod penal, fiind la caz de 2 ani 6 luni, soluție menținută de instanța de recurs, care a examinat recursul în termen de 5 luni: 19.07.2021 – 20.12.2021. ”

Acele internaționale ratificate de Republica Moldova, în special Convenția de la Lanzarote, constatând că exploatarea sexuală și abuzurile sexuale comise asupra copiilor au luat proporții îngrijorătoare la nivel atât național, cât și internațional, în special prin utilizarea tot mai extinsă a tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) atât de către copii, cât și de către autorii de infracțiuni și că prevenirea și combaterea exploatării sexuale și abuzurilor sexuale asupra copiilor necesită cooperare internațională, considerând că bunăstarea și interesul superior ale copilului sunt valori fundamentale împărtășite de toate statele membre, care trebuie promovate fără niciun fel de discriminare). **Art.27 al Convenției stipulează, că fiecare parte va lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru ca infracțiunile prevăzute în conformitate cu prezenta convenție să fie pedepsite cu sancțiuni efective, proporționale și descurajante, ținând seama de gravitatea lor.** Aceste sancțiuni vor include pedepse privative de libertate care pot face obiectul unei proceduri de extrădare.

Nerespectarea termenului rezonabil de examinare a cauzei afectează calitatea declarațiilor atât ale părții vătămate, cât și ale martorilor, duce la absolvirea infractorilor de pedeapsă pe motivul expirării termenului de prescripție de tragere la răspundere penală, fapte ce duc la încălcarea dreptului victimei minore la un proces echitabil în termen rezonabil.

3.2. Protejarea copilului victimă sau martor pe parcursul procesului penal

3.2.1. Garanții generale și specifice în timpul procesului penal. Procedura penală și excepție de la regula publicității.

Una din garanțiile generale ale unui proces echitabil este dreptul justițiabilului la o ședință publică. În jurisprudența sa, CEDO a specificat că prin transparența pe care o conferă administrării justiției, publicitatea contribuie la realizarea scopului art. 6§1: procesul echitabil [Malhous împotriva Republicii Cehe (MC), pct. 55-56]. Deși organizarea unei ședințe publice constituie un principiu fundamental consacrat de art. 6§1, această obligație nu este absolută, ca atare [De Tommaso împotriva Italiei (MC), pct. 163]. Pentru a stabili dacă un proces îndeplinește cerința privind publicitatea trebuie avută în vedere procedura în ansamblul său (Axen împotriva Germaniei, pct. 28).

Protejarea vieții private a copiilor victime ale abuzului sexual reprezintă un mijloc important pentru prevenirea traumelor, tulburărilor și a consecințelor negative asupra copilului, precum și pentru protejarea siguranței acestora.

Art. 6 alineatul 1 CEDO, art. 36 al. 2 din Convenția Lanzarote, **prevăd excepții de la regula publicității procesului penal, în cazul în care interesele minorilor sau viața privată a părților o impun, sau când este o măsură strict necesară în opinia instanței, în împrejurări speciale în care publicitatea ar prejudicia interesele justiției.**

Curtea Europeană a drepturilor Omului (X împotriva Austriei, cererea nr. 1913/63) a specificat că excluderea publicului în cazurile care implică infracțiuni sexuale împotriva unui copil este în conformitate cu art. 6 CEDO.

Curtea Europeană a drepturilor Omului în cauza B. și P. împotriva Regatului Unit a indicat, că excluderea presei și a publicului poate fi justificată pentru a proteja viața privată a copilului.

Legislația Republicii Moldova reglementează excepțiile de la regula publicității, în special, când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților în proces o cer, sau în măsura considerată strict necesară de către instanță când, datorită unor împrejurări speciale, publicitatea ar putea să prejudicieze interesele justiției.

În procesul în care un minor este victimă sau martor, instanța de judecată obligatoriu va asculta declarațiile acestuia într-o ședință închisă. Analiza deciziilor Curții de Apel constată faptul că cerința legală privind audierea cazurilor AESCO cu ușile închise nu este respectată întotdeauna. Astfel, se observă că ședința de judecată în apel s-a petrecut în ședință închisă în următoarele cazuri:

- în 4 cazuri din 24 în baza art. 208/1 Cod penal și în 9 cazuri din 18 în baza art. 175 Cod penal la Curtea de Apel Chișinău;
- în 2 cazuri din 11 în baza art. 208/1 Cod penal și în 3 cazuri din 4 în baza art. 175 Cod penal la Curtea de Apel Bălți;
- în 3 cazuri din 3 în baza art. 175 Cod penal la Curtea de Apel Cahul.

În deciziile enunțate lipsește argumentarea examinării cauzelor ce țin de AESCO în ședință publică, sau închisă, lipsește specificarea dacă părțile vătămate au fost audiate în ședință închisă, în lipsa inculpatului, după cum prevede legea. La fel, în unele decizii se indică că ședința a avut loc în ședință „secretă/inchisă” și „deschisă”, deși legea prevede „publică”.

“ Decizia CSJ nr.1ra-1665/2021:

În cauza penală de învinuirea a lui F. și P. în baza art. 208/1 Cod penal partea vătămată minoră a fost audiată în prima instanță, cauza fiind examinată în ședință publică (Sentința judecătoreiei Comrat nr. 1-41/19), la Curtea de Apel Comrat apelul fiind examinat în ședință închisă (decizia nr. 1a-45/2022). ”

3.2.2. Publicarea hotărârilor

Conform legislației în vigoare, în toate cazurile, hotărârile instanței de judecată se pronunță în ședință publică. Regulamentul privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție adoptat prin hotărârea 658/30 din 10.10.2017 a Consiliului Superior al Magistraturii, **solicită redactarea hotărârilor în cauze penale, înainte de publicare, în scopul protejării copiilor victime sau a vieții private a părților la proces, în special anonimizarea numelui celor afectați prin prisma acestor valori și interese.**

În practică, prezenta analiză a constatat că identitatea copiilor victime ale infracțiunilor AESCO poate fi determinată cu ușurință, în hotărârile instanței de fond și apel se regăsesc datele victimelor, reprezentanților părților vătămate (numele, prenumele), alte date, ce condiționează identificarea acestora (localitatea, școala, datele rețelelor de socializare etc.).

“ **Exemplu:**

-în decizia CSJ nr.1ra-1522/2022, în privința lui C.R. în baza art. 208/1 Cod penal, **nu este anonimizat numele victimei minore;**
-în sentința Judecătoreiei Bălți în privința lui F.R. în baza art. 206 al. 3 lit. b), f) și 208/1 Cod penal dosarul nr. 1-25/2020 **este anonimizat numele inculpatului, iar datele victimelor se regăsesc în conținut.** ”

3.2.3. Excepțiile de la regula prezenței victimei în sala de judecată

Articolul 6 §§ 1 și 3 (d) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale prevede, că „Orice persoană acuzată de o infracțiune are următoarele drepturi minime (...)

d) să examineze sau să facă audierea martorilor împotriva sa (...).”

La fel, prevederile Codului de procedură penală la art. 314 obligă instanța de judecată, în cursul judecării cauzei, **să cerceteze nemijlocit, sub toate aspectele, probele prezentate de părți sau administrate la cererea acestora, inclusiv să audieze inculpații, părțile vătămate, martorii, să cerceteze corpurile delictive, să dea citire rapoartelor de expertiză judiciară, proceselor-verbale și altor documente, precum și să examineze alte probe prevăzute de prezentul Cod.**

Încălcarea dreptului inculpatului la un proces echitabil (art. 6 al. 3 lit. d) CEDO), a fost obiectul examinării în cadrul Curții Europene a Drepturilor Omului, într-un șir de cauze, inclusiv în cauza V.P. v. Republica Moldova (nr. 27402/16 din 6 septembrie 2022).

Potrivit circumstanțelor cauzei, reclamantul a fost condamnat la pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de șaisprezece ani pentru trafic de copii, fiind învinuit de exploatare sexuală (contra plată) a doi minori, N.C. și D.G., în vârstă de 15 și, respectiv, 16 ani, care, în opinia acuzării, fuseseră recrutați de către un proxenet (A.G.) și transmiși reclamantului. În timpul procedurii judiciare, reclamantul a solicitat audierea victimelor N.C. și D.G., și a proxenetului A.G. Cu toate acestea, instanțele de judecată au respins cererea reclamantului, iar condamnarea acestuia s-a bazat doar pe declarațiile victimelor formulate la faza urmăririi penale. Reclamantul s-a plâns în fața Curții de refuzul instanțelor de judecată de a audia doi martori importanți pentru apărarea sa. Curtea a notat că cererea reclamantului de a audia cei doi martori a fost suficient de motivată și relevantă pentru obiectul acuzației, iar orice declarații pe care D.G. și A.G. le-ar fi putut face ar fi fost decisive la stabilirea faptelor și ar fi putut avea impact asupra calificării juridice a cauzei.

Curtea a considerat că, eșuând să-i audieze pe D.G. și A.G. și acceptând toate argumentele și probele acuzării, instanțele de judecată au creat un avantaj în favoarea acuzării și, prin urmare, l-au privat pe reclamant de orice posibilitate reală de a contesta în mod efectiv acuzațiile care i-au fost aduse.

Prin urmare, Curtea a conchis că a avut loc o încălcare a Articolului 6 §1 și §3 (d) din Convenție, acordând reclamantului 3000 de euro în calitate de despăgubiri pentru prejudiciul moral și 900 de euro pentru costuri și cheltuieli.

Totodată, în jurisprudența sa, Curtea Europeană privind drepturile omului a specificat, **că în cazurile infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală a minorilor urmează a fi aplicate reguli mai puțin stricte privind depunerea de mărturii sau alte măsuri prietenoase și sensibile copiilor, fiind important ca statele să aibă în vigoare norme de procedură penală care să garanteze și să salveze mărturia copiilor** (a se vedea N.C. c. Turciei), în special în timpul urmăririi penale, astfel de măsuri nu ar trebui să diminueze în sine valoarea acordată mărturiei sau probelor unui copil.

La fel, în cauza S.N. c. Suediei din 02 iulie 2002, paragraful 44-52, Curtea a subliniat că, reclamantul fiind acuzat că ar fi abuzat sexual un băiat de 10 ani, prevederile articolului 6 § 3 lit. d) din Convenție nu pot fi interpretate ca și cum acestea impun în

toate situațiile ca întrebările să fie formulate direct de acuzat sau de avocatul său. Prin urmare, Curtea a acceptat că, **în procedurile penale vizând abuzurile sexuale anumite măsuri pot fi luate în scopul protejării victimei, sub condiția ca aceste măsuri să poată fi conciliate cu exercitarea adecvată și efectivă a dreptului la apărare.**

Legislația Republicii Moldova, cu modificările operate prin Legea nr. 316/2022, (în vigoare 09.01.2023), prevede derogări de la condițiile generale ale judecării cauzei, în special art. 371 alin. (11) stipulează, că în cazul în care martorul minor a dat declarații în conformitate cu prevederile art. 110¹, citirea acestor declarații și reproducerea înregistrării audio/video a acestora vor înlocui audierea personală a minorului pentru a reduce o posibilă traumă a acestuia, cu excepția cazurilor în care, reieșind din circumstanțele cauzei, instanța de judecată consideră că minorul trebuie să dea declarații în ședința de judecată. Audierea repetată a minorului trebuie evitată în măsura în care acest lucru este posibil.

Deciziile analizate în prezentul studiu, au fost adoptate până la modificările efectuate în Codul de procedură penală din 09.01.2023, astfel art. 110¹ Cod procedură penală prevedea audierea în condiții speciale a martorului minor în vârstă de până la 14 ani în cauzele penale privind infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie, precum și în alte cazuri în care interesele justiției sau ale minorului o cer. În prezent vârsta dată a fost exclusă, norma fiind aplicabilă minorilor până la 18 ani.

Se constată că în cauzele penale AESCO care au fost judecate în procedură generală, victimele cu vârsta mai mare de 14 ani au fost audiate în cadrul ședinței de judecată, în prezența reprezentantului legal, pedagogului, inculpatului și apărătorului, declarațiile acestora fiind descrise în hotărârile instanțelor, **în unele cazuri nefiind redactate, anonimizate, declarațiile fiind descrise cuvânt cu cuvânt din procesul-verbal de audiere.**

La fel, se constată că în 4 cazuri de AESCO victimele minore **au fost audiate repetat, deși au fost audiate la urmărirea penală în condiții speciale** (art. 110/1 Cod procedură penală). Aceste date ne îngrijorează dat fiind faptul ca s-a atestat că în două cazuri din cele șase în care victimele au fost audiate repetat în instanța de judecată, acestea și-au schimbat declarațiile.

“ Exemplet:

Decizia 1ra-2064/2021: În cauza penală V.N., victima infracțiunilor prevăzute de articolul 164 al. 2, lit. c, 171 al. 2 lit. b), 172 al. 3 lit. b), 208/1 Cod penal, deși fusese audiată în condiții speciale la faza de urmărire penală, la judecătorul de instrucție cu participarea învinuitului și a apărătorului acestuia, totuși fără o motivare plauzibilă, instanța de judecată a admis la faza judecării cauzei cererea apărării de audiere repetată a victimei minore în ședința de judecată, în prezența inculpatului. ”

La acest aspect reiterăm că dispozițiile articolului 110/1 Cod procedură penală vin să protejeze victimele minore și anume în cazurile infracțiunilor cu caracter sexual, iar audierea repetată a acestora în ședința de judecată, fără argumente solide, reprezintă o încălcare a drepturilor victimei minore.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza în cauza N.C. împotriva Turciei CEDO a constatat încălcarea valorilor protejate de articolele 3 și 8 din CEDO, indicând că autoritățile naționale nu au protejat efectiv drepturile copilului victimă a abuzului sexual, unul din considerente fiind că **„în cadrul mai multor audieri, copilul a fost plasat în fața inculpaților și a fost obligat să relateze în detaliu agresiunile, amenințările și violurile de care fusese victimă, care, fără îndoială, i-au creat un mediu extrem de intimidant”**.

3.3. Hotărârile instanțelor de judecată în cazurile AESCO

Prevenirea răspândirii pornografiei infantile prin depistarea, documentarea și condamnarea infractorilor la pedepse care descurajează comiterea către acestea și alte persoane ale infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală a copiilor este scopul principal în lupta împotriva AESCO.

Scopul legii penale este de a apăra persoana împotriva infracțiunilor, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orânduirea constituțională, suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova, pacea și securitatea omenirii, precum și întreaga ordine de drept.

Art. 27 din Convenția de la Lanzarote prevede că fiecare parte va lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru ca infracțiunile prevăzute în conformitate cu prezenta Convenție să fie pedepsite cu sancțiuni efective, proporționale și descurajante, ținând seama de gravitatea lor. Aceste sancțiuni vor include pedepse privative de libertate și care pot face obiectul unei proceduri de extrădare.

Din altă perspectivă, o faptă nepedepsită sau pedepsită cu o pedeapsă prea blândă poate duce la o nouă infracțiune, recidivă, care va aduce atingere altor persoane, în special celor minore. În acest context, în cauza GE c. Moldova (aprilie 2021) CEDO a constatat încălcarea articolelor 3 și 8 din CEDO pe motivul neexecutării de către autorități a pedepsei infractorului sexual după acordarea și anularea ulterioară a amnistiei, constatând **că violul și agresiunea sexuală gravă constituie un tratament care intră în domeniul de aplicare al articolului 3 din Convenție, iar aceste infracțiuni implică, de obicei, valori fundamentale și aspecte esențiale ale „vieții private” în sensul articolului 8**. Acordarea unei amnistii unuia dintre autorii agresiunii sexuale a fost, în circumstanțele particulare ale cauzei, în contradicție cu obligațiile statului pârât în temeiul articolelor 3 și 8 din Convenție.

Din hotărârile analizate rezultă că în 93 de cazuri au fost adoptate sentințe de condamnare, 2 cazuri au fost încetate în legătură cu decesul inculpatului, o cauză încetată cu tragerea la răspundere contravențională conform art. 55 Cod penal, hotărâre definitivă. Soluții irevocabile de achitare n-au fost identificate.

În ceea ce privește pedepsele impuse, dintre cele 93 de condamnări, doar în 12 cazuri (în special în cazul recidivei, comiterii infracțiunii în termen de probațiune și în cazul existenței unui concurs de infracțiuni art. 208/1, 171, 175, 177 Cod penal) a fost aplicată pedeapsa cu închisoare cu executare, iar în 70 de cazuri au fost aplicate prevederile art. 90 Cod penal - suspendarea condiționată a executării pedepsei cu stabilirea unui termen de probațiune de la 1 la 3 ani, în 6 cazuri a fost aplicată o

pedeapsă mai blândă decât cea prevăzută de lege, conform prevederilor art. 79 Cod penal, în 2 cazuri – muncă neremunerată, și în 2 cazuri de către prima instanță a fost aplicat art. 55 Cod penal (încetarea procesului penal cu tragerea la răspundere contravențională - amendă 150 unități convenționale), ulterior la apelul și recursul procurorului instanțele ierarhic superioare au aplicat pedeapsa cu închisoare cu suspendare și într-un caz sentința n-a fost contestată.

Faptul că în 100% din cauze au fost emise sentințe de condamnare denotă o politică a statului de zero toleranță față de infracțiunile privind AESCO (abuzul și exploatarea copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare). În același timp, se evidențiază o tendință negativă în practică - de condamnare a infractorilor cu pedepse blânde cu suspendarea condiționată a pedepsei cu închisoarea cu stabilirea unui termen minim de probațiune (1 an), fără aplicarea unor obligațiuni prevăzute la al. (6) din art. 90 Cod penal, în special: c1) să participe la un program special de tratament sau de consiliere în vederea reducerii comportamentului violent; d) să acorde o susținere materială familiei victimei; e) să repare daunele cauzate în termenul stabilit de instanță; f) să participe la programe probaționale; g) să presteze muncă neremunerată în folosul comunității; h) să fie supus monitorizării electronice, dar nu mai mult de 12 luni.

Dispoziția art. 208/1 Cod penal - pornografia infantilă conține un singur alineat, fără agravante, care prevede pedeapsa cu închisoare de la 1 la 3 ani, cu amendă aplicată persoanei juridice, de la 3000 la 5000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pentru producerea, distribuirea, difuzarea, importarea, exportarea, oferirea, vinderea, procurarea, schimbarea, folosirea sau deținerea de imagini sau alte reprezentări ale unui sau mai multor copii implicați în activități sexuale explicite, reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate într-o manieră lascivă sau obscenă, inclusiv în formă electronică.

Se reține, că nu a fost stabilit nici un caz de condamnare a persoanei juridice. Astfel pentru persoanele fizice, **în 85% sunt stabilite pedepse cu suspendarea condiționată a pedepsei cu închisoarea, termenul de probațiune fiind în majoritatea cazurilor de 1 an, cu obligarea să nu-și schimbe domiciliul și/sau reședința fără consimțământul organului competent.**

3.3.1. Criteriile individualizării pedepselor (analiza circumstanțelor agravante și atenuante)

Persoanei recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate în Codul penal. La stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia. Judecătorul trebuie să aibă întotdeauna în vedere faptul că datoria cea mai importantă este să impună o pedeapsă în numele statului, inclusiv și în scopul prevenirii săvârșirii de noi infracțiuni.

În majoritatea cazurilor motivarea aplicării pedepsei condiționate este formală, fără analiza circumstanțelor în care a fost comisă infracțiunea de pornografie infantilă (numărul imaginilor, înregistrărilor video, caracterul acestora (cu sau fără aplicarea violenței sadice etc.)), fiind reținută lipsa circumstanțelor agravante și prezența celor atenuante.

“ Exempletu:

Pedeapsa condiționată cu suspendarea potrivit art. 90 Cod penal cu termen de probațiune de 1 an, s-a stabilit de instanța de fond, menținută de instanțele de apel și recurs pentru deținerea, folosirea și distribuirea materialelor ce conțin pornografie infantilă:

- în cazul S. - în număr de 36 fișiere (decizia CSJ dosarul 1ra-1448/2022),
- în cazul B. - 34750 fișiere grafice, video (decizia nr. 1ra-356/2022, la caz există opinia separată a unui judecător, care a pledat pentru admiterea recursului procurorului),
- în cazul C. - 38 fișiere, 28102 foto, 661 video (decizia CSJ 1ra-1168/2022),
- în cazul A. - 368 fișiere grafice și video (decizia CSJ 1ra-37/2022).

”

În SUA faptul că persoana posedă MASC, în special care conțin imagini cu aplicarea violenței sadice, dovedește că aceasta are un interes ilegal față de copii și urmează a fi verificat, dacă nu a fost implicat în fapte infracționale de abuz sexual împotriva copiilor, acestuia fiindu-i interzis accesul la locurile unde sunt copii și orice interacțiune cu aceștia, pedeapsa fiind stabilită pentru fiecare imagine în parte.

Din conținutul deciziilor naționale analizate se relevă că în unele cazuri organul de urmărire penală n-a elucidat toate circumstanțele cazului și au omis să cerceteze faptele și sub alte componente de infracțiuni, infractorului fiindu-i aplicată o pedeapsă minimă cu suspendare.

“ Exempletu:

A fost condannat în baza art. 175 Cod penal acțiuni perverse cu pedeapsă condiționată, însă lipsește analiza acțiunilor acestuia de ademenire a minorei în scopuri sexuale în raport cu prevederile art. 175/1 Cod penal. Prima instanță a reținut că M., pe parcursul anului 2014 - până la data de 13.08.2015, a purtat multiple discuții cu minora xxxxxx, despre care știa cu certitudine că nu a împlinit vârsta de 16 ani și a efectuat/recepționat 295 de apeluri cu durată totală de 541 min. și 15 sec. și expedit/recepționat 58 mesaje sms cu ultima, cu scopul de a-i obține acordul la întrevederi și la efectuarea acțiunilor cu caracter sexual. În continuare, s-a întâlnit de mai multe ori în mun. Chișinău, cu partea vătămată minoră, purtând cu ultima discuții cu caracter obscen și sărutând-o de mai multe ori pe obraz și pe buze, apoi a comis asupra victimei, cu consimțământul acesteia, mai multe acțiuni perverse, cu caracter sexual (decizia CSJ nr. 1ra-380/2021)

”

“ Exempletu:

Cazul B. în baza art. 208/2 Cod penal - recurgerea la prostituția practică de un copil: Din constatările instanței rezultă că B., fiind tatăl vitreg al minorei, cunoscând starea de vulnerabilitate a acesteia, a întreținut cu aceasta peste 30 de acte sexuale pentru care îi achita câte 500-600 lei. În primele declarații victima minoră a declarat că tatăl vitreg purta cu ea discuții cu tentă sexuală, a încercat s-o violeze, îi arăta filmulețe și imagini pornografice, ulterior partea vătămată a declarat că a acceptat și benevol întreținerea acte sexuale cu inculpatul pentru care primea bani. În rezultatul cercetării, în telefonul lui B. au fost depistate înregistrări vocale, cu tentă sexuală și imagini foto și video pornografice. Anterior B. a fost condannat, inclusiv pentru violență în familie. B. a fost condannat în baza art. 208/2 Cod penal la 5 ani de închisoare. Procurorul n-a contestat sentința. Acțiunile lui B. n-au fost examinate prin prisma art. 175 -acțiuni perverse, după caz viol și pornografie infantilă (decizia CA Bălți nr. 1a-442/2022).

”

Art. 28 din Convenția de la Lanzarote, art.9 din Directiva nr. 2011/92 UE din 13.12.2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor și a pornografiei infantile, impune obligațiunea părților **să ia măsuri legislative sau de altă natură necesare pentru a se asigura că următoarele împrejurări, în măsura în care nu fac deja parte din elementele constitutive ale infracțiunii, pot, în conformitate cu prevederile dreptului intern, să fie luate în considerare ca circumstanțe agravante la stabilirea sancțiunilor pentru infracțiunile prevăzute în prezenta Convenție:**

- a) infracțiunea a adus o atingere gravă sănătății fizice sau psihice a victimei;
- b) infracțiunea a fost precedată ori însoțită de acte de tortură sau de violență gravă;
- c) infracțiunea a fost comisă asupra unei victime deosebit de vulnerabile;
- d) infracțiunea a fost comisă de către un membru al familiei, de către o persoană care locuia împreună cu copilul sau de către o persoană care a abuzat de autoritatea sa;

- e) infracțiunea a fost comisă de către mai multe persoane ce au acționat împreună;
- f) infracțiunea a fost comisă în cadrul unui grup infracțional organizat;
- g) autorul a mai fost condamnat pentru infracțiuni de aceeași natură.

Deși legislația internă (art. 77 Cod penal) prevede exhaustiv circumstanțele agravante care urmează a fi luate în considerare la stabilirea pedepsei, dacă acestea nu sunt prevăzute la articolele corespunzătoare din Partea specială a prezentului Cod în calitate de semne ale acestor componente de infracțiuni, **în 92% din cauzele cercetate nu se regăsesc circumstanțe agravante, iar motivarea instanței se reduce la aceea că nu au fost invocate de partea acuzării.**

Din hotărârile cercetate derivă că doar în **8 cauze au fost reținute circumstanțe agravante: în 4 cazuri** - săvârșirea infracțiunii de către o persoană care anterior a comis infracțiuni similare, în 3 cazuri - săvârșirea infracțiunii cu bună știință asupra unui minor, 1 cauză - săvârșirea infracțiunii în stare de ebrietate.

Urmează a fi evidențiat că **instanța de judecată nu poate stabili din oficiu circumstanțele agravante, acestea urmând a fi probate și indicate în rechizitoriu de către acuzare, astfel se constată omisiunea organului de urmărire penală, procurorului de a indica la caz circumstanțe agravante, deși din fapta comisă acestea se rețin.**

“ Exemplanu:

Decizia 1ra-1665/2021: În cazul F. și P. în baza art. 208/1 Cod penal, în fapta de pornografie infantilă comisă de 2 persoane, nu s-a reținut circumstanța agravantă prevăzută la art. 77 al. 1 lit. c) Cod penal -săvârșirea infracțiunii prin participatie.

La caz, inculpații n-au recunoscut vina, n-au recuperat prejudiciul solicitat părții vătămate, în rezultat F. a fost absolvit de pedeapsă pe motivul prescripției, iar lui P. i-a fost aplicată pedeapsa - 6 luni închisoare, cu suspendarea pedepsei, în baza art. 90 Cod penal pe un termen de probațiune de 1 an. ”

Nici într-o cauză din cele analizate nu s-au regăsit circumstanțe agravante prevăzute de art. 77 alin. (1), în special:

- b) provocarea prin infracțiune a unor urmări grave;
- f) săvârșirea infracțiunii asupra unei persoane în legătură cu îndeplinirea de către ea a obligațiilor de serviciu sau obștești;
- g) săvârșirea infracțiunii prin intermediul sau în prezența minorilor, persoanelor aflate în dificultate, persoanelor retardate mintal sau dependente de făptuitor;
- h) săvârșirea infracțiunii prin acte de o deosebită cruzime sau prin batjocorirea victimei;
- i) săvârșirea infracțiunii prin mijloace care prezintă un pericol social sporit;
- j) săvârșirea infracțiunii de către o persoană în stare de ebrietate, provocată de consumarea substanțelor menționate la art. 24;
- k) săvârșirea infracțiunii cu folosirea armei, a munițiilor, a substanțelor explozive ori a dispozitivelor ce le imită, a mijloacelor tehnice special pregătite, a substanțelor nocive și radioactive, a preparatelor medicamentoase și a altor preparate chimico-farmacologice, precum și cu aplicarea constrângerii fizice sau psihice.

“ Exempletu:

Decizia CSJ nr. 1ra-465/2019:

B. înarmat cu arma de vânătoare, aplicând violența fizică și psihologică față de minorul XXXXX și știind cu certitudine despre vârsta acestuia, cu forța l-a ținut în automobilul său prin ce l-a lipsit de libertate, ulterior s-a deplasat în apropierea stadionului V., în loc pustiu, sub amenințarea aplicării armei de vânătoare, încărcând arma cu muniții, și aducând arma de vânătoare în poziție, a direcționat-o în zona inghinală a victimei lipsite de libertate, aplicând metoda de intimidare, a solicitat de la ultimul dezgolierea completă, ulterior a obligat minorul să-i demonstreze organele genitale, și să pozeze într-o manieră obscenă fixând cu un aparat de fotografiat digital, multiple imagini. Ulterior după obținerea imaginilor pornografice a minorului, făptuitorul le-a distribuit mai departe, prin Internet, pentru ulterioară accesibilă copiere ale acestora și vizualizare publică de către utilizatori de Internet. Prin acțiunile sale infracționale legate de violența fizică și psihică, umilirea demnității umane, U. a creat pentru minorul XXXXX, născut la XXXXX o situație psiho-traumatică și i-a provocat suferințe morale și fizice, prin ce i-a restricționat dreptul constituțional la viață, la integritate fizică și psihică, protejate de stat. ”

Prin sentința Judecătorei Comrat /sediul central/ din 13 februarie 2018, cauza fiind examinată în procedura prevăzută de art. 364/1 Cod de procedură penală, U. a fost condamnat în baza art. 164 alin. (2) lit. c), f), g); 208/1 Cod penal, fiindu-i stabilite pedepsele: - în baza art. 164 alin. (2) lit. c), f), g) Cod penal, sub formă închisoare pe un termen de 4 ani 4 luni, - în baza art. 208/1 Cod penal - 8 luni închisoare. În baza art. 84 Cod penal, s-a stabilit pedeapsa definitivă 5 ani închisoare, cu aplicarea art. 90 Cod penal, s-a suspendat executarea pedepsei închisorii numită lui U. stabilindu-i un termen de probațiune de 3 ani, cu obligarea să nu-și schimbe domiciliul fără acordul organului de probațiune.

Astfel, acțiunile inculpatului au fost încadrate conform art. 208/1 Cod penal, fabricarea, distribuirea, difuzarea, prezentarea, procurarea, schimbarea, folosirea și stocarea de imagini ale organelor sexuale al unui copil, reprezentate în manieră obscenă, inclusiv în formă electronică, și în baza art. 164 alin. (2) lit. c), f), g) Cod penal - răpirea unei persoane, săvârșită cu bună-știință asupra unui minor profitând de starea de neputință cunoscută, din interese materiale, cu aplicarea armei sau a altor obiecte folosite în calitate de arme.

Circumstanțe agravante la caz au fost stabilite cele prevăzute la lit. e) art. 77 - săvârșirea infracțiunii cu bună știință împotriva unui minor și lit. k) săvârșirea infracțiunii cu folosirea armei.

Circumstanțe atenuante au fost reținute - contribuirea activă la descoperirea infracțiunii, recunoașterea vinei și ilegalitatea și imoralitatea acțiunilor victimei, dacă ele au provocat infracțiunea.

Din conținutul deciziei rezultă că U. a săvârșit infracțiunea cu scop de răzbunare împotriva victimei minore, care la rândul său a comis infracțiunea de pornografie infantilă, deținând, folosind și distribuind imagini pornografice ale fiului minor al inculpatului U.

Pe caz, apar mai multe dileme:

- este justificată oare reținerea circumstanței agravante;
- ilegalitatea și imoralitatea acțiunilor victimei, dacă ele au provocat infracțiunea, în prezența circumstanțelor stabilite;
- este echitabilă, proporțională și disuasivă pedeapsa aplicată făptuitorului?
- sunt justificate motivele care au stat la baza aplicării pedepsei condiționate, ținând cont de circumstanțele cauzei, circumstanțele agravante și atenuante enunțate, fiind la fel indicat unul din motive - caracteristica pozitivă a inculpatului, prezența la întreținere a doi copii minori, reputația ireproșabilă a acestuia, care este angajat în calitate de medic oftalmolog?

Se reține că procurorul la caz a solicitat aplicarea unei pedepse condiționate inculpatului și n-a contestat hotărârile instanțelor de fond și apel, acestea fiind contestate de către reprezentantul legal al părții vătămate F. și partea vătămată, recursul în care s-a invocat blândețea pedepsei a fost respins de instanța de recurs.

Soluția CSJ de respingere a recursului:

Colegiul penal lărgit a menținut constatările instanțelor de fond și a mai invocat, ca temei pentru respingerea recursului faptul, că însuși reprezentantul legal al părții vătămate în ședința de judecată în prima instanță a susținut procurorul când acesta a solicitat stabilirea unei pedepse cu aplicarea prevederilor art. 90 Cod penal.

La caz, există opinia separată a doi judecători, care **au optat pentru admiterea recursului, excluderea prevederilor art. 90, considerând că pedeapsa stabilită inculpatului nu este una echitabilă în raport cu cele săvârșite** și nu s-a ținut cont de persoana celui vinovat care a comis două infracțiuni, una din care face parte din categoria infracțiunilor contra libertății, cinstei și demnității persoanei, și se atribuie la categoria celor grave, alta care face parte din categoria infracțiunilor contra familiei și minorilor și se atribuie la categoria celor mai puțin grave, infracțiunile fiind comise cu aplicarea armei de vânătoare, asupra unui minor, de circumstanțele cauzei, de gradul prejudiciabil al infracțiunilor, de pericolul social al infracțiunii care constă în afectarea dezvoltării fizice și psihice normale ale minorilor, în depravarea lor morală, în dezvoltarea sau apariția unor reprezentări distorsionate referitoare la viața sexuală, circumstanțe care în cumul condiționează concluzia, că la caz nu sunt aplicabile prevederile art. 90 Cod penal.

Se reține că legislația internă nu prevede ca circumstanțe agravante în cazul infracțiunilor analizate: săvârșirea infracțiunii asupra unei victime deosebit de vulnerabile; de către un membru al familiei, de către o persoană care locuia împreună cu copilul sau de către o persoană care a abuzat de autoritatea sa, comiterea acesteia în cadrul unui grup infracțional organizat, deși în practică se regăsesc astfel de cazuri, în special când membrii familiei, tutorii, sau alte persoane care abuzează de autoritatea lor au comis abuzuri și acțiuni de exploatare sexuală a copiilor folosind tehnologiile informaționale.

Articolul 76 al.1) Cod penal prevede 11 circumstanțe atenuante la stabilirea pedepsei, însă acestea nu sunt exhaustive, instanța de judecată poate considera drept circumstanțe atenuante și alte circumstanțe, neprevăzute la alin. (1).

În practică, se atestă că instanțele de judecată, pentru stabilirea unei pedepse cu suspendarea condiționată a pedepsei, au reținut în calitate de circumstanțe atenuante: **săvârșirea pentru prima dată a unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave; săvârșirea infracțiunii de către un minor sau de către o persoană care a**

atins vârsta de 18 ani, dar nu a atins vârsta de 21 de ani, contribuirea activă la descoperirea infracțiunii, căința sinceră și recunoașterea vinovăției, aflarea la întreținere a unui copil minor, caracteristică pozitivă, deținerea unui loc de muncă, afectarea gravă, prin infracțiunea săvârșită, a făptuitorului acesteia sau greutatea poverii pedepsei, aplicată pentru el, din cauza vârstei înaintate a acestuia.

Într-un caz de pornografie infantilă, în privința inculpatului - medic pediatru la un spital de copii a fost reținută circumstanță atenuantă faptul că face studii doctorale.

Considerăm că în cazul infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală a minorilor prin intermediul TIC, reținerea în calitate de circumstanțe atenuante - aflarea la întreținere a unui copil minor, caracteristica pozitivă, deținerea unui loc de muncă - nu este justificată, or, infracțiunile date atentează la relațiile sociale privind dezvoltarea spirituală și morală a minorilor, **iar normele internaționale enunțate impun statelor aplicarea unor pedepse echitabile, proporționale și disuasive, inclusiv necesitatea asigurării faptului că infractorii AESCO, odată condamnați, nu vor putea lucra cu copiii, recomandări fiind emise în acest sens.**

“ Exempletu:

Dosarul nr. 1ra-479/2021: Prin sentința Judecătoreiei Bălți din 23 aprilie 2018, cauza fiind examinată conform prescripțiilor din art. 364/1 Cod de procedură penală, C.T. a fost condamnată în baza art. 177 alin. (2) lit. a), 189 alin. (3) lit. e), 208/1 Cod penal, cu aplicarea art. 84 alin. (1) Cod penal la 4 ani 5 luni 10 zile închisoare, cu amendă în mărime de 58.750 lei.

Conform prevederilor art. 90 Cod penal, executarea pedepsei închisorii i-a fost suspendată condiționat, pentru perioada de probațiune de 4 ani.

Instanța de recurs a constatat că instanța de apel just a concluzionat că în cazul în care în rechizitoriu este indicat că: „**circumstanțe ce ar agrava vinovăția lui C.T., conform art. 77 CP, nu au fost stabilite**”, inculpata a comis 3 infracțiuni, dar a recunoscut integral vina solicitând judecarea cauzei în procedura simplificată, nu are antecedente penale, are o vârstă tânără, întreține un copil minor, este caracterizată pozitiv, partea vătămăată nu a înaintat acțiuni civile, corectarea și reeducarea ei este posibilă fără izolare de societate, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei închisorii pentru o perioadă de probațiune, conform art. 90 Cod penal. ”

Pentru aplicarea prevederilor art. 90 Cod penal, instanțele de judecată invocă principiul prevăzut în art. 4 Cod penal - umanismul legii penale, prevederile art. 61 al. (2) Cod penal - scopul pedepsei penale, cât și jurisprudența CEDO, motivând că aceasta este soluția cea mai potrivită pentru soluționarea problemei supraaglomerării penitenciarelor.

Se menționează că principiul umanismului legii penale trebuie de aplicat în coroborare cu celelalte principii importante (legalității, caracterului personal al răspunderii penale, individualizării răspunderii penale și pedepsei penale), ținând cont de scopul pedepsei, respectând balanța între drepturile inculpatului cu cele ale victimei - în cazul dat minore. Nu în ultimul rând urmează a se ține cont de interesul superior al copilului și obligația statului de a apăra minorii de abuzuri și exploatare sexuală prin aplicarea unor pedepse echitabile, proporționale și disuasive.

“ Exemplant:

1. Decizia nr. 1ra-995/2021 în cauza penală privind-l pe P. în baza art. 175 Cod penal:

Instanța de recurs a respins recursul procurorului, care a solicitat excluderea art. 90 Cod penal, motivînd că „Curtea Europeană în jurisprudența sa, s-a pronunțat în favoarea folosirii măsurilor neprivative de libertate (cauza Varga și alții v. Ungaria, hotărârea din 10 martie 2015, § 104; cauza Norbert Sikorski v. Polonia, hotărârea din 22 octombrie 2009, §158), statuînd că trebuie să se ia în considerare alternativele disponibile detenției, și nu aplicarea automată a pedepsei închisorii (cauza Kyprianou v. Cipru, hotărârea din 15 decembrie 2005, §108)”.

2. **Decizia nr. 1ra-1819/2021:** Instanța de recurs, respingînd recursul procurorului care a pledat pentru o pedeapsă cu executare, motivează, că „conform jurisprudenței CtEDO (...) soluția cea mai potrivită pentru problema supraaglomerării ar fi reducerea numărului de deținuți prin utilizarea mai frecventă a măsurilor punitive non-privative de libertate și minimizarea recurgerii la detenția preventivă” (cauza Varga și alții vs. Ungaria, cererile nr. 1409/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13, 44055/13 și 64586/13 din 10.03.2015), iar Recomandările Comitetului de Miniștri ONU nr. R (99) 22 și Rec (2006) 13 **invită statele să încurajeze procurorii și judecătorii de a folosi cât mai mult posibil alternativele la detenție.** Or, în circumstanțele în care inculpatul a recunoscut vina și s-a căit în cele comise, anterior nu a fost judecat, are un copil minor la întreținere, este angajat oficial în câmpul muncii, în privința acestuia sunt aplicabile prevederile art. 90 Cod penal, o asemenea pedeapsă fiind una echitabilă, or, potrivit art. 4 alin. (2) Cod penal, **legea penală nu urmărește scopul de a cauza suferințe fizice sau de a leza demnitatea omului, oferind o șansă inculpatului pentru a se corija și a conștientiza cele comise, deoarece scopul pedepsei poate fi atins și fără executarea acesteia, fiind întrunite condițiile prevăzute la art. 90 Cod penal.** ”

“ Exemplant:

Dosarul nr.1r-111/2019: Prin decizia CA Bălți definitivă, se resping recursurile procurorului, a părții vătămate la blîndețea pedepsei (fiind aplicată pedeapsă condiționată, conform art. 90 Cod penal) și la prejudiciu moral. De instanța de apel se reține faptul că în seama inculpatului S. au fost stabilite doar circumstanțe atenuante, iar circumstanțe agravante lipsesc, și avînd în vedere principiul prevăzut în art. 4 Cod penal - umanismul legii penale, cât și prevederile art. 61 al. (2) Cod penal, **Colegiul penal ajunge la concluzia că scopul corectării și reeducării inculpatului se va atinge și fără izolarea lui de societate, astfel instanța de fond legal a dispus suspendarea condiționată a executării pedepsei cu închisoare în baza art. 90 Cod penal RM, cu dispunerea suspendării condiționate a executării pedepsei pe o perioadă de probațiune destul de mare, deoarece careva interdicții la aplicarea normei date nu sunt și dîndu-i posibilitate reală inculpatului prin respectarea condițiilor probațiunii să îndreptățească încrederea ce i s-a acordat.** ”

Deși alin. (6) din art. 90 din Codul penal specifică un șir de obligații care pot fi aplicate condamnatului în caz de condamnare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, cum ar fi :

b) să nu frecventeze anumite locuri;

c1) să participe la un program special de tratament sau de consiliere în vederea reducerii comportamentului violent;

d) să acorde o susținere materială familiei victimei;

e) să repare daunele cauzate în termenul stabilit de instanță;

f) să participe la programe probaționale;

g) să presteze muncă neremunerată în folosul comunității;

h) să fie supus monitorizării electronice, dar nu mai mult de 12 luni, aceste prevederi

n-au fost aplicate în cazurile studiate, deși conform Convenției de la Lanzarote, statul are obligația să asigure că infractorii AESCO condamnați nu vor putea lucra cu copiii. Unica obligație stabilită de instanță fiind să nu-și schimbe domiciliul și/sau reședința fără consimțământul organului competent.

În contextul utilizării frecvente a condamnărilor cu suspendarea condiționată a pedepsei în cazurile AESCO și prevederilor art. 90 Cod penal, trebuie să se analizeze utilitatea aplicării obligațiilor enunțate, luând în calcul de asemenea reabilitarea infractorilor (participarea la programe probaționale) și a unor restricții de a frecventa locuri unde sunt copii (școli, grădinițe, spitale de copii), inclusiv lucrul infractorilor cu copii.

În pofida practicii de aplicare de către instanțele de fond a unei pedepse cu suspendare condiționată în cazurile de pornografie infantilă, atunci când făptuitorul recunoaște comiterea infracțiunii, practica procurorilor este de a ataca cu apel aceste hotărâri și a solicita aplicarea unei pedepse cu executare reală.

În majoritatea cazurilor, instanțele de apel și recurs au respins argumentele procurorului de excludere a prevederilor art. 90 Cod penal, în 4 cauze unii judecători și-au expus opinii separate, optând pentru admiterea recursului, invocând pericolozitatea infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală online a copiilor.

În opinia separată pe cauza U. (decizia CSJ nr. 1ra-465/2019), optând pentru excluderea prevederilor art. 90 Cod penal, judecătorii au menționat pe lângă circumstanțele cauzei, personalitatea inculpatului:

Garantarea universală a respectării drepturilor copilului, protejării împotriva abuzurilor și violenței, împotriva toleranței practicilor tradiționale care afectează sănătatea copiilor este consacrată la nivel global.

Protecția efectivă a drepturilor copiilor este o condiție sine qua non a tuturor proceselor legale dintr-o societate democratică, unde supremația legii veghează asupra prevenirii oricăror atingeri ale drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Prin ratificarea Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării și a abuzurilor victimelor, dar și prin adoptarea Strategiei de Reformare a Sectorului Justiției 2011-2016, Republica Moldova și-a asumat angajamente să asigure un sistem de justiție corect, accesibil, care să ofere copiilor victime respectarea și implementarea eficientă a tuturor drepturilor la cel mai înalt nivel posibil. Aceasta presupune aplicarea

unui sistem de justiție prietenoasă copilului – sistem de justiție accesibil, corespunzător vârstei, rapid, adaptat și concentrat pe necesitățile și drepturile copilului, inclusiv dreptul la un proces echitabil, dreptul de a participa la procese și de a le înțelege, dreptul la viață. Existența în spațiul virtual al materialelor pornografice cu minori a generat o preocupare la nivel internațional, în vederea sancționării și descurajării, îndeosebi a producerii și răspândirii unor astfel de materiale. Protocolul Adițional la Convenția pentru Drepturile Copilului contra vânzării copiilor, prostituției juvenile și pornografiei juvenile, în particular art. 8, stipulează necesitatea de a proteja copiii victime sau supraviețuitorii în cauză. Interesele copilului trebuie să constituie „un considerent primordial” al sistemului justiției penale.

Totuși, menționăm că au fost evidențiate cauze penale în care aplicarea art. 90 Cod penal este bine argumentată, fiind menținută unanim de instanța de recurs și sunt cazuri de excludere a prevederilor acestei norme de către Curtea Supremă de Justiție.

“ Exempletu:

În cauza în privința lui S. în baza art. 208/1 Cod penal, prin sentința Juedecătoriei Bălți condamnat la pedeapsă 1 an închisoare cu suspendare condiționată, potrivit art. 90 Cod penal pe un termen de probațiune de 1 an pentru deținerea, folosirea, distribuirea imaginilor foto și video ale victimei minore, pe care prin înșelăciune, spunând că o iubește, a convins-o să se dezgolească în fața camerei video în timp real, făcând capturi de pe ecran, le-a distribuit prin internet.

Instanța de apel a respins apelul procurorului, care solicita excluderea art. 90 Cod penal, menținând soluția primei instanțe.

Instanța de recurs a admis recursul procurorului, excluzând prevederile art.90 Cod penal (decizia CSJ nr. 1ra-1462/2021). ”

“ Exempletu:

D., în baza art. 208/1 Cod penal condamnat de prima instanță la pedeapsă 2 ani închisoare cu suspendare condiționată, potrivit art. 90 Cod penal pe un termen de probațiune de 3 ani pentru deținerea, folosirea, distribuirea a 5094 de imagini și video.

Instanța de apel a admis apelul procurorului, a exclus prevederile art. 90 Cod penal, urmând ca inculpatul să execute pedeapsa reală cu închisoare.

Instanța de recurs a respins recursul avocatului, care pleda pentru achitare (decizia CSJ 1ra-1241/2019) ”

Într-un caz s-a evidențiat că persoana care anterior a fost condamnată în baza art. 208/1 din Codul penal - la o pedeapsă cu închisoare condiționată, în termenul de probațiune acordat de instanța a mai comis deținerea, folosirea și distribuirea materialelor care conțineau pornografie infantilă, astfel fiindu-i aplicată pedeapsă reală cu închisoarea.

Se reține că deși prevederile art. 90/1 din Codul penal - suspendare parțială a pedepsei, nu sunt aplicabile pentru infracțiunile AESCO, în practică s-a regăsit un caz de aplicare a acestei prevederi de către Curtea de apel, la recursul procurorului care a solicitat excluderea art. 90 Cod penal aplicat de prima instanță, decizie care a fost casată de instanța de recurs cu remiterea cauzei la rejudecare (decizia 1ra-667/2022).

3.3.2. Pedepsele complementare stabilite în cazurile AESCO

Pentru infracțiunile AESCO legea nu prevede pedeapsă complementară - ca privarea de dreptul de a ocupa funcții, sau a exercita activități ce implică copiii.

Art. 65 al. 3 Cod penal reglementează că privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate poate fi aplicată ca pedeapsă complementară și în cazurile când nu este prevăzută în calitate de pedeapsă pentru infracțiunile din Partea specială a prezentului Cod, dacă, ținând cont de caracterul infracțiunii săvârșite de cel vinovat în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în timpul exercitării unei anumite activități, instanța de judecată va considera imposibilă păstrarea de către acesta a dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate.

În deciziile analizate se regăsesc cazuri de privare a dreptului de a ocupa funcții și a exercita activitate în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicațiilor, fără a se face referire la art. 65 al.3 Cod penal, și doar într-un caz inculpatul era angajat în domeniul TIC și a comis infracțiunea la locul de muncă.

3.3.3. Confiscarea specială

Se reține că din deciziile studiate se identifică aplicarea eronată de către instanțele de fond a prevederilor art. 106 Cod penal ce ține de confiscarea obiectelor ce au servit la comiterea infracțiunii și art. 162 Cod procedură penală - soarta corpurilor delictive.

Astfel, în unele cazuri instanțele de fond și apel au restituit proprietarului corpurile delictive, telefoanele mobile, calculatoarele, dispozitivele electronice în care se păstrează MASC, soluții care au fost casate de instanța de recurs cu remiterea cauzelor la rejudecare, invocând eroarea ce ține de corpurile delictive, considerând inadmisibilă menținerea soluției, ulterior fiind adoptate hotărârile de confiscare a acestora, în unele cazuri cu nimicirea informației.

Practica CSJ în acest sens este unitară, orientând instanțele spre aplicarea confiscării speciale a bunurilor și obiectelor care au servit la comiterea infracțiunii sau conțin MASC.

- 1.** Legislația națională nu prevede un termen de judecare a cauzelor pentru infracțiunile privind AESCO, astfel încât instanțele de judecată urmează să examineze cauzele în termene generale, adică în termen rezonabil. Respectarea termenului rezonabil la judecarea cazului se asigură de către instanța respectivă. Nerespectarea termenului rezonabil de examinare a cauzei afectează calitatea declarațiilor atât ale părții vătămate, cât și ale martorilor, duce la absolvirea infractorilor de pedeapsă pe motivul expirării termenului de prescripție de tragere la răspundere penală, fapte ce duc la încălcarea dreptului victimei minore la un proces echitabil în termen rezonabil.
- 2.** Analiza deciziilor Curții de Apel constată faptul că cerința legală privind audierea cazurilor AESCO cu ușile închise nu este respectată întotdeauna. În pofida faptului că nu în toate cazurile ședințele de judecată în apel s-au examinat în ședință închisă, în deciziile analizate lipsește argumentarea examinării cauzei în ședință publică sau specificarea faptului dacă părțile vătămate au fost audiate în ședință închisă în lipsa inculpatului. La fel, în unele decizii a fost indicat faptul că ședința a avut loc în ședință „secretă/închisă” și „deschisă”, deși legea prevede „publică”.
- 3.** În pofida rigorilor privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, care stabilesc obligativitatea redactării hotărârilor în cauze penale înainte de publicare, în scopul protejării copiilor victime sau a vieții private a părților la proces, în special anonimizarea numelui celor afectați prin prisma acestor valori și interese, analiza deciziilor constată faptul că în unele cazuri, identitatea copiilor victime poate fi determinată cu ușurință. În hotărârile instanței de fond și apel se regăsesc datele victimelor, reprezentanților părților vătămate (numele, prenumele), alte date ce condiționează identificarea acestora (localitatea, școala, datele rețelelor de socializare etc.).
- 4.** Se constată că în cauzele penale AESCO care au fost judecate în procedură generală, victimele cu vârsta mai mare de 14 ani au fost audiate în cadrul ședinței de judecată, în prezența reprezentantului legal, pedagogului, inculpatului și apărătorului, declarațiile acestora fiind descrise în hotărârile instanțelor, în unele cazuri nefiind redactate, anonimizate, declarațiile fiind descrise cuvânt cu cuvânt din procesul-verbal de audiere.
- 5.** La fel, se constată practica audierii repetate de către instanțele de judecată a victimelor minore, chiar dacă la etapa de urmărire penală au fost audiate în condiții speciale, conform art. 110¹ Cod de procedură penală. În acest context, audierea repetată a acestora în ședința de judecată fără argumente solide reprezintă o încălcare a drepturilor victimei minore.
- 6.** Din deciziile analizate rezultă că doar în 3 cazuri părțile vătămate au fost reprezentate de avocat, care a înaintat acțiune civilă privind încasarea prejudiciului moral și cheltuielilor de judecată.
- 7.** Cât privește pedepsele impuse, dintre cele 93 condamnări, doar în 12 cazuri (în special în cazul recidivei, comiterii infracțiunii în termen de probațiune, și în cazul

existenței unui concurs de infracțiuni art. 208/1, 171, 175, 177 Cod penal, a fost aplicată pedeapsa cu închisoarea cu executare. În 70 cazuri au fost aplicate prevederile art. 90 Cod Penal - suspendarea condiționată a executării pedepsei cu stabilirea unui termen de probațiune de la 1 la 3 ani, în 6 cazuri a fost aplicată o pedeapsă mai blândă decât cea prevăzută de lege, conform prevederilor art. 79 Cod penal, în 2 cazuri - muncă neremunerată, și în 2 cazuri - de către prima instanță a fost aplicat art. 55 Cod penal (încetarea procesului penal cu tragerea la răspundere contravențională - amendă 150 unități convenționale), ulterior la apelul și recursul procurorului instanțele ierarhic superioare au aplicat pedeapsa cu închisoare cu suspendare, iar într-un caz sentința n-a fost contestată.

8. Se atestă o practică negativă de condamnare a infractorilor cu pedepse blânde pentru comiterea faptelor de abuz și exploatare sexuală comise cu utilizarea TIC, cu suspendarea condiționată a pedepsei cu închisoarea cu stabilirea unui termen minim de probațiune (1 an), fără aplicarea unor pedepse complementare.

9. În unele cazuri, organul de urmărire penală nu a elucidat toate circumstanțele cazului și au omis să cerceteze faptele sub alte componente de infracțiuni, astfel, infractorului fiindu-i aplicată o pedeapsă minimă cu suspendare.

10. Deși legislația internă (art. 77 Cod penal) prevede exhaustiv circumstanțele agravante care urmează a fi luate în considerare la stabilirea pedepsei, dacă acestea nu sunt prevăzute la articolele corespunzătoare din Partea specială a prezentului Cod în calitate de semne ale acestor componente de infracțiuni, în 92% din cauzele cercetate nu se regăsesc circumstanțe agravante, motivarea instanței se reduce la aceea că nu au fost invocate de partea acuzării.

11. Din hotărârile cercetate derivă că doar în 8 cauze au fost reținute circumstanțe agravante: în 4 cazuri - săvârșirea infracțiunii de către o persoană care anterior a comis infracțiuni similare, în 3 cazuri - săvârșirea infracțiunii cu bună știință asupra unui minor, 1 cauză - săvârșirea infracțiunii în stare de ebrietate.

12. Considerăm că în cazul infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală a minorilor prin intermediul TIC, reținerea în calitate de circumstanțe atenuante - aflarea la întreținere a unui copil minor, caracteristică pozitivă, deținerea unui loc de muncă - nu este justificată, or, infracțiunile date atentează la relațiile sociale privind dezvoltarea spirituală și morală a minorilor, iar normele internaționale enunțate impun statelor aplicarea unor pedepse echitabile, proporționale și disuasive, inclusiv necesitatea asigurării faptului că infractorii AESCO odată condamnați nu vor putea lucra cu copiii, recomandări fiind emise în acest sens.

13. Se reține că din deciziile studiate se identifică aplicarea eronată de către instanțele de fond a prevederilor art. 106 Cod penal ce țin de confiscarea obiectelor ce au servit la comiterea infracțiunii și art. 162 Cod procedură penală - soarta corpurilor delictive. Practica CSJ în acest sens este unitară, orientând instanțele spre aplicarea confiscării speciale a bunurilor și obiectelor care au servit la comiterea infracțiunii sau conțin MASC.

- 1.** Examinarea cauzelor privind AESCO în termene prompte, în vederea neadmiterii absolvirii infractorilor de răspundere pe motivul expirării termenului de prescripție.
- 2.** Respectarea drepturilor și intereselor victimelor, în special excepțiile de la regula prezenței victimei în sala de judecată, neadmiterea audierilor repetate în ședințele de judecată, respectarea normelor privind publicitatea procesului penal și publicarea hotărârilor și excepțiile prevăzute de lege în cazurile AESCO.
- 3.** Condamnarea în cazurile infracțiunilor privind AESCO cu stabilirea unor pedepse echitabile, proporționale și disuasive, ținând cont de acțiunile comise de către făptuitor (folosire, distribuire, producere, păstrare ect.), de circumstanțele comiterii faptei, de numărul și conținutul MASC (cu aplicarea violenței sadice, în privința a unuia sau mai mulți copii.
- 4.** Excluderea reținerii în calitate de circumstanțe atenuante la comiterea infracțiunilor care implică abuz și exploatare sexuală împotriva copiilor a circumstanței ce constă în „aflarea la întreținere a copiilor minori”.
- 5.** Reținerea circumstanțelor agravante prevăzute de lege, în limitele rechizitoriului.
- 6.** În cazul condamnărilor cu suspendarea condiționată a pedepsei conform prevederilor art. 90 Cod penal, trebuie să se analizeze utilitatea aplicării obligațiilor enunțate, luând în calcul de asemenea reabilitarea infractorilor (participarea la programe probaționale) și a unor restricții de a frecventa locuri unde sunt copii (școli, grădinițe, spitale de copii), inclusiv lucrul infractorilor cu copii.
- 7.** Respectarea normelor privind confiscarea specială, excluderea restituirii corpurilor delictive (dispozitivelor electronice ce conțin MASC) proprietarului.
- 8.** Respectarea normelor privind aplicarea pedepselor complementare, conform prevederilor de la art. 65 al. 3 Cod penal, care stipulează că privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate poate fi aplicată ca pedeapsă complementară și în cazurile când nu este prevăzut în calitate de pedeapsă pentru infracțiunile din Partea Specială a Codului Penal, ținând cont de caracterul infracțiunii săvârșite în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în timpul exercitării unei anumite activități.
- 9.** Modificarea legislației, în special art. 208/1 Cod penal, în vederea stabilirii unor circumstanțe agravante, după cum prevede Convenția de la Lanzarote, inclusiv ce ține de pedeapsă, posibilitatea aplicării în cazurile AESCO a pedepsei complementare – privarea de dreptul de a ocupa funcții, interzicerea activității care implică contactul cu copii.
- 10.** Desfășurarea programelor de formare continuă a profesioniștilor din domeniul justiției la subiectul investigării și examinării eficiente a cauzelor de abuz și exploatare sexuală asupra copiilor comisă cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare, inclusiv prin prisma noilor prevederi legislative în domeniul infracțiunilor privind viața sexuală.
- 11.** Elaborarea unui ghid de către Curtea Supremă de Justiție cu privire la aplicarea legislației procesuale, la individualizarea pedepselor penale în cazurile de abuz și exploatare sexuală asupra copiilor comisă cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare, în scopul asigurării interpretării și aplicării uniforme a legislației în sistemul de justiție.